

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 3, September 2017, p. 529-551

Received	Reviewed	Published	Doi Number
30.05.2017	30.07.2017	27.09.2017	10.18298/ijlet.1785

**+1A- Suffix in Kazan Tatar and Turkish
-A Comparative Studies-**

*Muna YÜCEOL ÖZEZEN*¹

ABSTRACT

+1a- /+lä- suffix is a derivational affix most frequently used in Kazan Tatar (+1a- / +lä-) and Turkish (+1a- /+le-) just like in other Altaic branches. But there isn't on exact parallel relation in use of this suffix. Some of noun roots and stems added +1a- /+lä- (+1a- /+le-) are employed in either only Tatar or only Turkish (Tatar altınla- / Turkish -; Turkish eşle- / Tatar - etc.). In this study, disregarding phonological differences, verbs derived from noun roots and stems added +1a- /+lä- will be dwelt on commonly used in Tatar and Turkish. It will be found out that some of these verbs are never used in one of them, whereas some of these are used in different meanings. Thus, the same morphemes on how these two languages differ semantically will be exemplified. This study will also show that there may be significant changes in an element of grammar even in languages that are genetically very close relative.

Key Words: Turkish, Kazan Tatar, Turkic languages, morphology, lexicon

**Kazan Tatarcasında ve Türkiye Türkçesinde +1A- Eki
-Karşılaştırmalı Bir Çalışma-**

ÖZET

+1A- eki, diğer Altay kollarının pekçoğunda olduğu gibi, Kazan Tatarcasında (+1a- /+lä-) ve Türkiye Türkçesinde (+1a- /+le-) de büyük sıklıkla kullanılan eklerden biridir. Ancak, ekin kullanımı ile ilgili olarak Tatarca ile Türkçede tam bir paralellik yoktur. Tatarcada kullanılan kimi +1a- /+lä-'li gövdeler Türkçede, Türkçede kullanılan kimi +1a- /+le-'li gövdeler ise Tatarcada kullanılmamaktadır (Tatarcada altınla - / Türkçede -; Türkçede eşle- / Tatarcada - gibi). Bu çalışmada, aralarında sesbilgisel ayrımlar olmak birlikte Tatarca ve Türkçede ortak olarak kullanılan ve üzerlerine +1a- /+lä- eki alan isim kök ve gövdeleri incelenecektir. Görülecektir ki, Tatarcada veya Türkçede kullanılan herhangi bir +1a- /+lä-'lı gövde bir diğerinde ya kullanılmamakta veya farklı anlamlarla kullanılmaktadır. Çalışma, aynı ekin iki Türk dili arasındaki bu anlambilgisel farklılıklarını betimlemekte ve genetik olarak çok yakın akraba durumda bulunan dillerde bile bir içyapı unsurunda belirgin farklılıklar olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Kazan Tatarcası, Türk dilleri, biçimbilgisi, sözcük bilgisi

1. Giriş

Bilindiği gibi Kazan Tatarcası, Türk dillerinin Kuzey kolunda yer almaktadır ve Kıpçak grubunun da merkez konumdaki temsilcilerinden biridir. Kazan Tatarcası, coğrafi konumlanışı bakımından Çuvaşça dahil olmak üzere Türkçenin çeşitli kollarından hatta Moğolcadan bile izler taşıyan, çeşitli Türk dilleriyle ve yakın zamanda da Rusça ile yakın temasları bulunan ilgi çekici bir Türk dilidir.

¹ Prof. Dr./Çukurova Üniversitesi, mozezen@cu.edu.tr

² Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Türkiye Türkçesi için "Türkçe", Kazan Tatarcası için de "Tatarca" terimleri kullanılacaktır. Ayrıca +1A- allomorfu, Türkçeye ilgili betimlemelerde +1a- / +le-; Tatarcayla ilgili betimlemelerde +1a- /+lä- anlamına gelecektir.

Bütün bu temaslarına rağmen Kazan Tatarcası genel dilbilgisi özellikleri bakımından oldukça sade bir görünüm sunmaktadır. Acaba Kazan Tatarcası ve Türkiye Türkçesi , genetik akrabalığın en önemli kanıtlarından biri olan temel içyapı özellikleri bakımından tam bir paralellik içinde midirler, yoksa söz konusu temaslar bu iki yakın akraba Türk dilini görece bir biçimde birbirinden uzaklaştırmış mıdır? Bu çalışma bu soruya +IA- eki bağlamında cevap aramayı amaçlamaktadır. Türkçede olduğu gibi Kazan Tatarcasında da sıklığı en yüksek eklerden biri +IA- ekidir. Bu ek birçok kullanımıyla her iki Türk dilinde ortak özellikler göstermekle birlikte, ekin kimi kullanımlarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Çalışmada söz konusu ek, ağ ortamında www.tugan-tel.noka.ru sitesinde bulunan ve yaklaşık 7.000 madde başını içeren Tatarca-Türkçe Sözlük'ten ve yaklaşık 22.000 madde başı içeren Tatarca-Törékçe Süzlék (Tatarca-Türkçe Sözlük)'ten yararlanılarak ve Tatarca esas alınarak karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Türkçe için ise Türkçe Sözlük (2011)'teki veriler esas alınmıştır. Bundan da anlaşılacaktır ki değerlendirmeler ölçünlü Türkçe üzerinden yapılmıştır. Türkçe Sözlük'e henüz girmemekle birlikte, genel dilde yaygınlıkla bulunan kimi kullanımlar (agresifle-ş-, (kurbağa için) vırakla-, hibridla-ş-tır-, konservele-, keyifle-n-dir-, çalıla-n- gibi) da değerlendirmeye alınmıştır. Kökenbilgisel olarak net bir biçimde çözümlenemeyen kimi yapılar (sagala- "saklan-, saklanıp bekle-" gibi) çalışma dışında tutulmuştur. Aktif olmayan ancak sözcük gövdesinde tespit edilen +la- / +lä-'li sözcükler (Tatarcada kışla- yok, ancak kışla-u / kışla-k "kışlak" gibi) de olabildiğince gösterilmiş, ancak bu tür durumlarda sözcüğün isimleşmiş son biçimi sözlükbirim olarak değerlendirilmiştir. Eki benzeyen ve benzemeyen bütün yönleriyle değerlendirmek, bu makalenin sınırlarını aşacağından, +la- /+lä- ekini alan bütün yapılar liste halinde sıralanmış, daha sonra her iki Türk dilinde ortak olarak bulunan isim kök ve gövdelerinden türeyen, ancak +la- /+lä- ekinin farklı anlamlar kattığı fiiller anlamları bakımından incelenmiştir. İki Türk dili arasında ortak olarak tespit edilen sözcüklerde sesbilgisel varyasyonlar dikkate alınmamış, tasniflerde biçimbilgisi görünümleri esas alınmıştır. +IA-'li kimi gövdelerin Türkçede işlevini kaybetmiş olması, +IA- eki ile bu eke sırasıyla -ş-, -n- ve -t- eklerinin gelmesiyle ortaya çıkan +IAş-, +IAN- ve +IAt- biçimlerinin +IA-'nin varyantları olarak kabul edilip edilemeyeceği gibi biçimbilgisel sorunlar çalışmanın dışında tutulmuş, +IA- ekinin öncesi ve sonrasıyla kurduğu biçimbilgisel ilişkiler ve işlevsel özellikleri göz ardı edilmiştir. +la- /+lä-'li gövdeler, Latin harfleriyle, ancak Tatarcanın alfabetik sırasına göre aşağıdaki biçimde dizilmiştir. Ayrıca Türkçede yer almayan ancak Tatarcada kullanılan "X x" sesi "X x" ile, "Ə ə" sesi "Ä ä" ile, "Һ" sesi "ӥ" ile, iç seste yer alan ve kapalı durumdaki e sesi "é" ile, ünsüzlerin ince sesletildiğini gösteren "ь" ise "ӱ" ile karşılanmıştır:

A a = А а

B b = Б б

V v = В в

G g = Г г

D d = Д д

ön seste ve sözcük köklerinde Yè yè, Yı yı / eklerde ses è = E e

J j = Ж ж

Z z = З з

İ i = И и

Y y = Ы ы

K k = К к

L l = Л л

M m = М м

N n = Н н

O o = О о

P p = П п

R r = Р р

S s = С с

T t = Т т
 U u = У у
 F f = Ф ф
 X x = Х х
 Ts ts = Ц ц
 Ç ç = Ч ч
 Ş ş = Ш ш
 Şç şç = Щ щ
 I i = Ё ё
 E e = Э э
 Yu yu, Yü yü = Ю ю
 Ya ya, Ye ye = Я я
 Ä ä = Ә ә
 Ö ö = Ө ө
 Ü ü = Ү ү
 C c = Ж ж
 H h = Н н
 ñ = Ң ң

2. Problem ve Veri

Türkçenin bütün tarihsel dönem ve sahalarında ve bütün kollarında isimlerin biçimbirim olarak fiil, sözdizimbirim (cümle ögesi, cümle parçacığı) olarak da yüklem gibi kullanılmasını sağlayan yapım eki çeşitli varyasyonlarıyla +IA-'dır (ekin varyantlarıyla ilgili olarak bk. Tokatlı: 1996; Cin: 2016). "İsim" ve "fiil" in doğal insan dilinin en temel kategorilerinden ikisi olduğu düşünüldüğünde, bu ek Türkçede ilk kategoriden ikinci kategoriye geçişin en önemli araçlarından biri durumundadır. +IA-eki, Türkçenin genetik akrabalıklarının tespitinde kullanılacak en önemli içyapı unsurlarından biridir ve nitekim tarihsel dönemlerden günümüze Türk dillerinin hepsinde büyük bir sıklıkla kullanılmaktadır. Bu, Türk dillerini betimleyen dilbilgisi kitaplarından ve konuyla ilgili betimleyici diğer çalışmalardan da desteklenebilecek bir tespittir (bk. Bozkaplan: 2007; Baydar: 2009; Beşen Delice: 2009). S. Uygur, Türkçenin tarihsel dönemlerden çağdaş dönemlere uzanan gelişim süreci içerisinde isimden fiil yapma eklerinin sayısında azalmalar görüldüğünü, buna karşılık +IA- ekinin işlekliliğinin sürdüğünü hatta daha da işleklilik kazandığını belirtmektedir (2005, 347). Bu durum, Türkçenin çeşitli kollarıyla ilişkide bulunduğu dillerin sayısının çeşitliliğinin artmasıyla doğru orantılıdır. Ekin Türkçeleştirmede önemli bir yeri olduğunu vurgulayan ve kullanım sıklığını "canlı", "işlek" ve "verimli" sıfatlarını kullanarak betimleyen Z. Korkmaz, ekin işlekliliğinin türettiği fiillere birbirinden farklı anlamlar yüklemesiyle de kendini gösterdiğini belirterek Türkçede ekin anlamsal ve işlevsel özelliklerini şöyle sıralar:

- Eklendiği adın gösterdiği nesne veya niteliği başka bir nesneye yönelten, o nesneden etkilenen geçişli fiiller türetir: arala-, bağla-, dilimle-, parçala- vb.
- Adın karşıladığı nesnenin ortaya çıkmasını, oluşmasını sağlayan ve 'yapma' bildiren geçişli fiiller türetir: ciltle-, enikle-, paketle-, yumurtla- (< yumurtala-) vb.
- Adın gösterdiği nesneyi araç olarak kullanma yoluyla o nesne ile yapılan işi gösteren geçişli fiiller türetir: aşıla-, avuçla-, hançerle-, sabunla- vb.
- Adın gösterdiği nesneyi veya niteliği bir şeye kazandırmayı, katmayı, eklemeyi gösteren geçişli fiiller türetir: aşığıla-, dağla-, düzle-, kötüle- vb.
- Zaman gösteren adlardan, o zamanı içine alan ve zaman geçirmeyi bildiren fiiller türetir: akşamla-, gecele-, kışla-, yazla- vb.

- Sıfatlara ve yön gösteren adlara gelerek genellikle o niteliği üzerinde bulunduran ve 'olma' bildiren geçişsiz fiiller türetir: derinle-, gerile-, şişmanla-, yavaşıla- vb.
- Ses yansımali birincil köklere gelerek yansımali geçişsiz fiiller türetir: ağla- (< ıgla-), çatla-, horla-, ofla- vb.
- -Ak, -Ik / -Uk ekleriyle kurulmuş adlardan sonra bir şeyin 'ara ara' veya sürekli olarak yapıldığını gösteren fiiller türetir: didikle-, sayıkla-, sürükle-, uyukla- vb. (2003, 116-119).

+IA- eki, hem Türkçedeki isim kök ve gövdelerinden hem de başka dillerden alınan isimlerden fiiller yapmaya, böylece doğası gereği durağan bir görünümdeki bir ismi harekete geçirmeye yarar. Bu işleviyle +IA- eki büyük oranda, ol-, et-, kıl- gibi yardımcı fiillere benzemektedir (Akalin: 1995, 92-99). Bununla birlikte, A. S. E. Baydar, +IA- ekinin yardımcı fiillere alternatif olmasını Az Çaba Yasası'na bağlamakta ve Türkçeleştirme sürecinde +IA- ekinin dil kullanıcılarına belli bir pratiklik sağladığını belirtmektedir (2009, 310). Ancak, genel olarak Türkçede +IA- eki ile yardımcı fiiller eşgörevli bir görünüm sunmalarına rağmen aynı ismin +IA- eki almış biçimiyle, yardımcı fiil almış biçiminin anlamları arasında az-çok fark olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Örneğin Türkçede hasta+la-n-fiili hastalığa maruz kalmanın süreç içinde gerçekleştiğine gönderme yaparken, hasta ol- hastalığa birdenbire maruz kalındığına işaret etmektedir. Bu eşgörevlilik, benzerlik veya anlambilgisel farklılık konuları Tatarca ve Türkçedeki kimi kullanımlarda da kendini göstermektedir. Hatta aynı isim, örneğin Tatarcada +la- /+lä- ekiyle fiilleştirilirken, Türkçede herhangi bir yardımcı fiille fiilleştirilebilmektedir. Doğal olarak aynı durumun tersi de olanaklıdır. +IA- ekinin yardımcı fiillerle eşgörevli bir görünüm sunması, karşılaşan iki dilin birbirlerine karşı direnç göstermeleri ve savunma mekanizmaları geliştirmeleri bakımından da anlamlıdır. Nitekim Türk dilleri, bütün tarihsel dönem ve çağdaş sahalarda başka dillerin fiillerini böylelikle itmiş, dışlamış ve yine böylelikle bildirişimin en önemli biçim-sözdizimsel kategorisi olan fiilin son biçim bakımından hep Türkçe olmasını sağlamıştır. Bu da her zaman, ancak kimi durumlarda olağanın üstünde bir biçimde yabancı etkilere açık olan Türkçenin, varlığını tehdit edecek değişimlerden uzak kalabilmesiyle sonuçlanmıştır.

Bu ortak yapısal ve yaşamsal görünümüne rağmen, bu ekin Türk dillerindeki kullanım özellikleri arasında tam bir paralellik yoktur. Ses bilgisel ayrımlar bir kenara bırakıldığında, +IA-'li gövdelerin Tatarca ve Türkçedeki durumları birkaç maddede şöyle değerlendirilebilir:

2.1. +IA- eki Tatarcadaki pekçok kullanımıyla Türkçeye benzemektedir. Başka bir deyişle ek - sesbilgisel farklılıklar bir kenara bırakılırsa- ortak pekçok isim kök ve gövdesine her iki dilde aynı anlamı vermek üzere gelmektedir:

avırlaş "ağırlaş"	alkışla- "alkışla"
agrässivla-ş- "agresifleş-, saldırganlaş"	alla-n- "allan"
adımla- "adımla"	almalan- "elmalan"
ayırımlan- "ayırımlan-, farklılaş"	arşınla- "arşınla"
akla- "hakını teslim et"	arıkla-n- "zayıfla"
akla- "ak ol-, ağar"	astarla- "astarla"
akla-n- "aklan"	asfaltla- "asfaltla"
aktivla-ş- "aktifleş"	atla-n- "atlan-, ata bin"
aktivla-ş-tır- "aktifleştire"	atla-n-dır- "atlandır-, ata bindir"
aktual'la-ş- "aktüelleş"	aula- "avla"
aktual'lä-ş-tër- "aktüelleştir"	açıkla- "açıkla"
akçala-n- "akçelen"	açıkla-n- "açıklan"
alkala-n- "halkalan"	añla- "anla"

<i>bagla-</i> “bağla-”	<i>idealla-ş-tır-</i> “idealleştir-”
<i>bagla-n-ış</i> “bağlantı”	<i>ikellä-</i> “ikile-, iki kat arttır-”
<i>balla-n-</i> “ballan-”	<i>imzala-</i> “imzala-”
<i>başakla-n-</i> “başaklan-”	<i>endüstriyelä-ş-</i> “endüstrileş-”
<i>başlan-</i> “başlan-”	<i>endüstriyelä-ş-tër-</i> “endüstrileştir-”
<i>bêrlä-ş-</i> “birleş-”	<i>ionla-ş-</i> “iyonlaş-”
<i>bêrlä-ş-tër-</i> “birleştire-”	<i>ionla-ş-tır-</i> “iyonlaştır-”
<i>bêtonla-</i> “betonla-”	<i>isbatla-</i> “ispatla-”
<i>bilgellä-</i> “belgele-”	<i>isänlä-</i> “esenleş-”
<i>bilgellä-n-</i> “belgelen-”	<i>isäplä-</i> “hesapla-”
<i>binla-</i> “bantla-”	<i>isäplä-n-</i> “hesaplan-”
(ilk anlam) <i>bäylä-n-</i> “bağlan-”	<i>isäplä-ş-</i> “hesaplaş-”
<i>bogaula-</i> “bukağıla-”	<i>işarällä-</i> “işaretle-”
<i>bozaula-</i> “buzağıla-”	<i>işlä-n-</i> “eşlen-”
<i>bolutla-n-</i> “bulutlan-”	<i>yodla-</i> “iyotla-”
<i>bombala-</i> “bombala-”	<i>yokla-</i> “uyukla-”
<i>borgala-n-</i> “burgulan-”	<i>yomarla-</i> “yuvarla-”
<i>botakla-n-</i> “budaklan-”	<i>yomrıla-n-</i> “yumrulan-”
<i>brikätlä-</i> “briketle-”	<i>yonla-n-</i> “yünlen-”
<i>bugazla-</i> “boğazla-”	<i>yözlä-</i> “yüzle-”
<i>burjuazla-ş-</i> “burjuvalaş-”	<i>yöklä-</i> “yükle-”
<i>bızla-</i> “vızla-, vızıl-da-”	<i>yöräklä-n-</i> “yüreklen-”
<i>byurokratla-ş-</i> “bürokratlaş-”	<i>kabakla-n-</i> “kabaklan-”
<i>byurokratla-ş-tır-</i> “bürokratlaştır-”	<i>kalıpla-ş-</i> “kalıplaş-”
<i>bäylä-</i> “bağla-”	<i>kamçıla-</i> “kamçıla-”
<i>gadilä-ş-</i> “adileş-”	<i>kanatla-n-</i> “kanatlan-”
<i>gazla-</i> “gaz ver-”	<i>kanatla-n-dır-</i> “kanatlandır-”
<i>gayëplä-</i> “ayıpla-”	<i>kanla-n-</i> “kanlan-”
<i>gayëplä-n-ü-çë-</i> “ayıplanmış, suçlanmış”	<i>kantarla-n-</i> “kantarlan-”
<i>gayrätlä-n-</i> “gayretlen-”	<i>kanunla-ş-</i> kanunlaş-”
<i>gayrätlä-n-dër-</i> “gayretlendir-”	<i>kanunla-ş-tır-</i> “kanunlaştır-”
<i>garantiyelä-</i> “garantile-”	<i>kapitalla-ş-</i> “kapitalleş-”
<i>garlä-n-</i> “arlan-”	<i>kapitalla-ş-tır-</i> “kapitalleştir-”
<i>gıpnözla-</i> “hipnozla-”	<i>karala-</i> “karala-”
<i>gıbrıdla-ş-tır-</i> “hibritleştir-, melezle-”	<i>kararla-ş-</i> “kararlaş-”
<i>gomumilä-ş-tër-</i> “umumileştir-”	<i>karla-n-</i> “karlan-”
<i>gravyorla-</i> “gravürle-”	<i>karışla-</i> “karışla-”
<i>gruppala-</i> “grupla-”	<i>kasmakla-n-</i> “kazımıklan-”
<i>gorurla-n-</i> “gururlan-”	<i>katla-</i> “katla-”
<i>görlä-</i> “gürle-, gürül gürül ak-”	<i>katlan-</i> “katlan-, tabakalan-”
<i>daula-ş-</i> “davalaş-”	<i>kaxärlä-n-</i> “kahurlan-”
<i>dëmokratla-ş-</i> “demokratlaş-”	<i>kërlä-n-</i> “kirlen-”
<i>dëmokratla-ş-tır-</i> “demokratlaştır-”	<i>kiläplä-</i> “kelep yap-, kelep-”
<i>distülä-gen</i> “destele-(n-miş)”	<i>kirälä-t-</i> “gerilet-, geride bırak-”
<i>doşmanla-ş-</i> “düşmanlaş-”	<i>kirtëklä-n-</i> “kertiklen-”
<i>doşmanla-ş-tır-</i> “düşmanlaştır-”	<i>kiskënlä-ş-</i> “keskinleş-”
<i>dramala-ş-tır-</i> “dramalaştır-, dramlaştır-”	<i>kiksënlä-ş-tër-</i> “keskinleştir-”
<i>dulsa-ş-</i> “dostlaş-”	<i>klişëlä-</i> “klişele-, klişe yap-”
<i>dägovala-ş-</i> (bk. <i>daula-ş-</i>)	<i>kolaçla-</i> “kulaçla-”
<i>därtlä-n-</i> “dertlen-”	<i>kollëktivla-ş-</i> “kolektifleş-”
<i>därtlä-n-dër-</i> “dertlendir-”	<i>kollëktivla-ş-tır-</i> “kolektifleştir-”
<i>däüülätlä-ş-tër-</i> “devlet eline geç-”	<i>koloniyelä-ş-tër-</i> “kolonileştir-”
<i>yëvropala-ş-</i> “Avrupalaş-”	<i>kolımla-</i> “kulunla-”
<i>yëgëtlä-n-</i> “yiğitle-”	<i>konsëröla-</i> “konservele-”
<i>yıla-</i> “ağla-”	<i>koopërativla-ş-</i> “kooperatifleş-”
<i>igüülä-</i> “eğele-”	<i>koopërativla-ş-tır-</i> “kooperatifleştir-”

korımla-n- "kurumlan-, kurum bağla-"
 kotla- "kutla-"
 koçakla- "kucakla-"
 koçakla-ş- "kucaklaş-"
 krèmla- "kremle-, krem sür-"
 kristalla-ş- "kristalleş-"
 kristalla-ş-tır- "kristalleştir-"
 kuyıla-n- "koyulan-"
 kulla-n- "kullan-"
 kultıkla- "koltukla-"
 kunakla- "konakla-"
 kuät-lä-n- "kuvvetlen-"
 kuätlän-dër- "kuvvetlendir-"
 kıybatla-n- "kıymetlen-, değerlen-"
 kıymätlä-n- (bk. kıybatla-n-)
 kılçıkla-n- "kılçıklan-"
 kıtakla- "gıdakla-"
 kıtıkla- "gıdıkla-"
 kıtıkla-n- "gıdıklan-"
 kışla-u / kışla-k "kışlak"
 käyëflä-n- "keyiflen-"
 käyëflän-dër- "keyif ver-, keyiflendir-"
 käyëfsëzlä-n- "keyifsizlen-"
 kärlä-n "kirlen-"
 käfënlä- "kefenle-"
 köllä- "külle-"
 kömëslä-n- "gümüşlen-"
 kübëklä-n- "köpüklen-"
 küdälä- "kümele-"
 kükërtlä- "kükürtle-"
 külägälä- "gölgele-"
 lakla- "lakele-"
 lëgällä-ş- "legalleş-, yasallaş-"
 lokallä-ş-tër- "lokalleştir-"
 läğnätlä- "lanetle-"
 läzzätlä-n- "lezzetlen-"
 mazutla- "mazotla-"
 mamukla-n- "pamuklan-"
 maşınala-ş-tır- "makineleştir-"
 miyavla- "miyavla-"
 modël'lä- "modelle-, model yap-"
 montajla- "montajla-"
 määdänilä-ş- "medenileş-"
 määdänilä-ş-tër- "medenileştir-"
 määdänilä-ş-tër-ê-l- "medenileştiril-"
 mäñgëlä-ş- "ebedileş-"
 mäñgëlä-ş-tër- "ebedileştir-"
 nazla-n- "nazlan-"
 nazla-n-dır- "nazlandır-"
 näkişläh- "nakışla-"
 nikaxla-n- "nikahlan-"
 nikëllä- "nikelle-"
 nomërla- "numarala-"
 normala-ş-tır- "normlaştır-"
 normallä-ş-tër- "normalleştir-"
 oluğla- "ulula-"

olıla- "ulula-"
 onla- "unla-"
 orkëstrlaştır- "orkestralaştır-"
 payla-ş- "paylaş-"
 paklä- "pakla-"
 parafinla- "parafinle-"
 parla- "buharla-"
 parla-n- "buharlan-"
 parçala- "parçala-"
 populyarla-ş- "popülerleş-"
 populyarla-ş-tır- "popülerleştir-"
 prëssla- "presle-"
 programmala- "programla-"
 proyëktla- "proje yap-, tasarla-"
 proyëktla-ş-tır- "projeleştir-"
 pudrala- "pudrala-"
 pıçakla- "bıçakla-"
 pärdälä- "perdele-"
 pärdälän-n- "perdelen-"
 radiola-ş-tır- "radyolaştır-"
 rëtuş'la- "rötuşla-"
 rizıkla-n- "rızkılan-"
 romantıkla-ş-tır- "romantikleştir-"
 rusla-ş- "Ruslaş-"
 rusla-ş-tır- "Ruslaştır-"
 räsmitlä-ş- "resmileş-"
 räsmitlä-ş-tër- "resmileştir-"
 sabımla- "sabunla-"
 sabırsızla-n- "sabırsızlan-"
 salla-n- "sallan-"
 sërkalä-n- sirkelen-
 sëyrekälä-ş- "seyrekleş-"
 sintëzla- "sentezle-"
 sistëmala-ş-tır- "sistemleştir-"
 sixërlä- "sihirle-"
 spritla- "ispiritpla-"
 stabil'lä-ş- "stabilleş-"
 stabil'lä-ş-tër- "stabilleştir-"
 standartla-ş- "standartlaştır-"
 sula- "sula-"
 sula-n- "sulan-"
 sula-n-dır- "sulandır-"
 sızla- "sızla-"
 sırla- "sırla-"
 sırla-n- "sırlan-"
 sälamla- "selamla-"
 säxnälä-ş-tër- "sahneleştir-"
 sörmälä- "sürmele-"
 tamgala- "damgala-"
 tañla- "tanla-, şaşır-"
 tarakla-n- "taraklan-"
 tëzgënlä- "dizginle-"
 tëlëmlä- "dilimle-"
 tëllä-n- "dillen-"
 tëshlä- "dişle-, ısır-"
 tilälä-n- "delilen-"

<i>timérlä-</i> "demirle-"	<i>şikärlä-</i> "şekerle-"
<i>tipikla-ş-tır-</i> "tipikleştir-"	<i>şikärlä-n-</i> "şekerlen-"
<i>tirlä-t-</i> "terlet-"	<i>şifrla-</i> "şifrele-"
<i>tiñlä-ş-</i> "denkleş-"	<i>ştémpel'lä-</i> "mühürle-, ıstampala-"
<i>tinlä-ş-tér-</i> "denkleştir-"	<i>şähärlä-ş-</i> "şehirleş-"
<i>tozla-</i> "tuzla-"	<i>şöbhälä-n-</i> "şüphelen-"
<i>tozla-n-</i> "tuzlan-"	<i>ımla-</i> "imle-"
<i>tomanla-n-</i> "dumanlan-"	<i>ırla-</i> "hurla-"
<i>tukmakla-</i> "tokmakla-"	<i>ısla-</i> "isle-"
<i>tupla-</i> "topla-"	<i>ısla-n-</i> "islen-"
<i>tupla-n-</i> "toplan-"	<i>èrenle-n-</i> "irinlen-"
<i>tılsımla-</i> "tılsımla-"	<i>èzlä-</i> "izle-"
<i>tıñla-</i> "dinle-"	<i>èzlä-n-</i> "izlen-"
<i>tıñla-n-</i> "dinlen-"	<i>èncelä-</i> "incile-"
<i>täkrarla-</i> "tekrarla-"	<i>ètlä-ş-</i> "itleş-"
<i>tämamla-</i> "tamamla-"	<i>èşlä-</i> "işle-"
<i>tämamla-n-</i> "tamamlan-"	<i>yurgala-</i> "yorgala-"
<i>tärbiyälä-n-</i> "terbiyelen-"	<i>yavızla-n-</i> "yavuzlan-"
<i>tärtiplä-</i> "tertiplä-"	<i>yakımla-ş-</i> "yakınlaş-"
<i>täräşlä-</i> "(yün vb. için) tara-, temizle-"	<i>yalğanla-</i> "yalanla-"
<i>töyendlä-</i> "dügümle-"	<i>yarala-</i> "yarala-"
<i>töyendlä-n-</i> "dügümlen-"	<i>yarala-n-</i> "yaralan-"
<i>töymälä-</i> "dügmele-"	<i>yardémilä-ş-</i> "yardımlaş-"
<i>töymälä-n-</i> "dügmeden-"	<i>yäşellä-n-</i> "yeşillen-"
<i>urtakla-ş-</i> "ortaklaş-"	<i>yäşlä-n-</i> "(göz için) yaşlan-"
<i>utla-</i> "otla-"	<i>äbäklä-</i> "ebele-"
<i>utla-t-</i> "otlat-"	<i>ädäbilä-ş-tér-</i> "edebileştir-"
<i>uçla-</i> "avuçla-"	<i>äzärlä-</i> (bk. <i>xäzärlä-</i>)
<i>faşistla-ş-</i> "faşistleş-"	<i>äzärlä-n-</i> (bk. <i>xäzärlä-n-</i>)
<i>fikirlä-ş-</i> "fikirleş-, karşılıklı düşün-"	<i>ärsözlä-n-</i> "arsızlan-"
<i>fırla-</i> "fırla-"	<i>öçlä-</i> "üçle-"
<i>fosfatla-</i> "fosfatla-"	<i>öçärlä-</i> "üçerle-"
<i>frézärlä-</i> "frezele-"	<i>öçärlä-ş-</i> "üçerleş-"
<i>xikäyälä-</i> "hikayele-"	<i>ömätlä-n-</i> "ümitlen-"
<i>xırısla-n-</i> "hırslan-"	<i>ömätlä-n-dér-</i> "ümitlendir-"
<i>xisapla-</i> "hesapla-"	<i>ügätlä-</i> "öğütle-"
<i>xisapla-ş-</i> "hesaplaş-"	<i>üzlä-ş-tér-</i> "özleştir-"
<i>xromla-</i> "kromla-"	<i>ütüklä-</i> "ütüle-"
<i>xurla-</i> "horla-"	<i>canla-n-</i> "canlan-"
<i>xurla-n-</i> "horlan-"	<i>canla-n-dır-</i> "canlandır-"
<i>xäbärlä-ş-</i> "haberleş-"	<i>caxillä-ş-</i> "cahilleş-"
<i>xäzärlä-</i> "hazırla-"	<i>cänlä-n-</i> "cinlen-"
<i>xäzärlä-n-</i> "hazırlan-"	<i>cänlä-n-dér-</i> "cinlendir-"
<i>xäräketlä-n-</i> "hareketlen-"	<i>cille-</i> "yelle-, rüzgar yap-"
<i>xäräkätlä-n-dér-</i> "hareketlendir-"	<i>cimüşlä-n-</i> "yemişlen-"
<i>xätärlä-</i> "hatırla-"	<i>cimlä-</i> "yemle-"
<i>tséméntla-</i> "çimentola-"	<i>cirlä-ş-</i> "yerleş-"
<i>tsinkla-</i> "çinkola-"	<i>citdilä-ş-</i> "ciddileş-"
<i>çatla-</i> "çatla-"	<i>citdilä-ş-tér-</i> "ciddileştir-"
<i>çaçakla-</i> "saçakla-"	<i>citäkle-</i> "yedekle-"
<i>çitänlä-ş-</i> "çetinleş-"	<i>cäylä-</i> "yayla-, yazı geçir-"
<i>çitänlä-ş-tér-</i> "çetinleştir-"	<i>cäräxätlä-n-</i> "cerehatlen-"
<i>çıjla-</i> "cızla-"	<i>haulä-</i> "havla-"
<i>çınla-</i> "çınla-"	<i>haulä-ş-</i> "havlaş-"
<i>çükäçlä-</i> "çekiçle-"	<i>hävöslä-n-</i> "heveslen-"
<i>şarla-</i> "şarla-"	<i>hävöslä-n-dér-</i> "heveslendir-"

2.2. Bazı +*IA*-li gövdeler Tatarcada kullanılır ve Türkçede kullanılmazken, bazı +*IA*-lı gövdeler de Türkçede kullanılmakta ancak Tatarca sözcükte yer almamaktadır. Burada her iki dilin ortak sözcükleri üzerine odaklanmak gerekmektedir. Çünkü her iki dil de kendi iç dinamikleriyle bir diğerinde bulunmayan yeni türetmelere veya etkileşimde buldukları yabancı dillerin farklı olması (yoğun Tatarca-Rusça etkileşimine karşın, yoğun Türkçe-Arapça etkileşimi gibi) bakımından da bir diğerinde yer almayan farklı sözcüklere sahip olabilmektedirler. Ayrıca herhangi bir dilde aktif olarak bulunan +*IA*-li bir gövde, bir diğerinde aktif olmamakta birlikte, kendine +*IA*-li bir gövdeden türemiş bir sözcükte yer bulabilmektedir: Tatarcada *êçlä-* / Türkçede *içle-* yok, ancak *içle-m*; Tatarcada *iñlä-* / Türkçede *enle-* yok, ancak *enle-m* gibi. Tatarcada yer alan ancak Türkçede bulunmayan +*IA*-li gövdeler şöyle sıralanabilir:

abayla- "dikkatli ol-; sez-, farkına var-"
 absul'utla-ş-tır- "mutlaklaştır-"
 abstraktla-ş-tır- "soyutlaştır-, soyut hale getir-"
 agitatsiyelä- "kendini acındır-, ajitasyon yap-"
 akburla-n- "tebeşirlen-, kireçlen-"
 arkınla- "yavaşla-"
 aksilla-n- "ak ol-, beyazla-"
 akşarla- "badanala-, kireçle-"
 akşarla-n- "badanalan-, kireçlen-"
 avtorla-ş-tır-ı-l-gan "yazarın kendisinin kontrol ettiği"
 ayhahla- "ay hay de-"
 aldala- "aldat-"
 alsula-n- "pembeleş-"
 alsula-n-dır- "pembeleştir-"
 amnistiyelä- "affet-"
 anneksiyelä- "ilhak et-, (yer) kat-"
 ansatla-n- "kolaylaş-"
 ansatla-ş-tır- "kolaylaştır-"
 anıkla- "belirle-; hazırla-"
 anıkla-n- "belirlen-; hazırlan-"
 aratala- "basamak koy-"
 argumentla- "kanıtla-"
 arzanla-n- "ucuzla-"
 arkanla- "(kementle) yakala-"
 artel'lä-ş- "gruplaş-"
 anıkla-n- "zayıfla-"
 assignatsiyelä- "tahsis et-"
 assızıkla- "alta çizgi çek-; vurgula-"
 aumakayla-n- "her söze inan-"
 aunakla- "(gemi için) çalkalan-"
 aunakla-t- "(gemi için) çalkalanmasını sağla-"
 ahahayla- "hah hah de-, gül-"
 açırğala-n- "acılan-, yakıl-"
 ayausızla-n- "merhametsizleş-"
 aňıran-la-n- "aklını kaybet-"
 aňsızla-n- "şuursuzlaş-, düşüncesizleş-"
 baktêrızatsiyelä- "bakteri üret-"
 balavızla- "mumla-"
 basınkıla-n- "sakinleş-, telaş etme-"
 başbaştakla-n- "keyfince davran-"
 berdämlä-ş- "birleş-, birlik ol-"

berämtêklä- "birim haline getir-"
 bêtçälä- "sivilcele-"
 biklä- "kapa-; bitir-, hatmet-"
 bikä-n- "kapan-"
 bimazala- "rahatsız et-"
 bişterlä- "sırta al-, sırtla-"
 blokadala- "ablukaya al-"
 bolagayla-n- "şaklabanlık et-"
 bolgançıkla-n- "bulan-"
 bolgançıkla-n-dır- "bulandır-"
 boltla- "civatala-"
 boraula- "burgu ile del-"
 borsala-n- "kaygılan-"
 borıçla- "biberle-, acılaştır-"
 botarla- "(hayvan için) yüz-, parçala-"
 bocrala-n- "halkalan-"
 bronyala- "zırhla-"
 buldıksızla-n- "yeteneksizleş-"
 babilä- "(bebek) doğur-"
 bälzämlä- "tahnit et-, mumyala-"
 bäläklä- "tokaçla-"
 bärğälä- "kızgınlıkla çarp-"
 bäränlä- "kuzula-"
 bäsälä-n- "(soğuktan) don al-"
 bähillä- "helal et-"
 bähillä-ş- "helalles-"
 bähillä-t- "helal ettir-"
 bähesizlä-n- "değersizleş-"
 böğärlä- "kıvrır-, buruştur-"
 böğärlä-n- "kıvrır-, buruş-"
 bödrälä- "kıvrırcık hale getir-"
 bödrälä-n- "kıvrırcıklaş-"
 bökelä- "(şişe için) kapat-"
 börelä-n- "tomurcuklan-"
 börkülä-n- "çok sıcak ve rutubetli ol-"
 börmälä- "baş örtüsüyle sar-"
 börtêklä- "tanele-, tohumla-; ayrıntılandır-, aç-"
 börcêklä- "nokta nokta renklendir-, beneklendir-"
 büläklä- "hediye ver-; nişan ver-"
 vaksala- "cilala-"
 vakçıla-n- "önemsiz işlerle uğraş-"

- variantsialä- "çeşitlendir-"
vulgarla-ş-tır- "halk seviyesine indir-"
vıjla- "vızıl-da-; çabuk git-"
gipsla- "alçıya al-"
grafala- "sütun ekle-"
gimla- "makyaj yap-"
gruntla- "toprak boyası ile boya-"
gıjla- "hurılda-"
gäplä-ş- "konuş-, sohbet et-"
göjlä- "gürültü çıkar-, uğulda-"
görlä- "körebe oyununda ebe ol-"
davılla- "fırtına çıkar-"
davılla-n- "fırtına yarat-"
dagala- "nalla-"
danla- "şöhretlen-"
dêgëtlä- "katranla-"
dêgëtlä-n- "katranlan-"
dêkrëtlä-ş-tır- "kararname ile sağlamlaştır-"
démilitarizatsiyelä "silahsızlandır-"
diskriminatsiyelä- "bölücülük yap-"
dorfala-n-"kabalış-"
duamalla-n- "aklını kullanma-, düşüncesizce davran-"
dugala-n- /dugayla-n- "yarım ay şekline gel-"
dulkınla-n- "dalgalan-"
dulkınla-n-dır- "dalgalandır-"
dımla-n- "nemlen-"
dımla-n-dır- "nemlendir-"
dımşula-n- "az nemli hale getir-"
dımıkla-n- "ıslan-"
düñgıçla- "basarak doldurmak"
dörlä- "(ateş vb.) gürelyip parla-"
dörlä-t- "(ateş vb.) gürelyip parla-"
dürtkëllä- "dörde katla-"
zamançala-ş-tır- "çağdaştır-"
zıñla- "zangırda-"
ëçlä- "astarla-, içine koy-"
ëvakuatsiyelä- "tahliye et-"
ëvakuatsiyelä-n- "tahliye ol-"
ëzärlä- "kovala-, izle-"
ëkspluatatsiyelä- "sömür-, istismar et-; işlet-"
ëlektrifikatsiyelä- "elektrifikasyon yap-"
ëlektrla- / ëlektrla-ş-tır- "elektrikle-"
ëlektrla-ş- "elektriklen-"
ëlyustratsiyelä- "resimle-, illüstrasyon yap-"
ërlä- "eğir-"
ëskäklä- "cımız ile (tüy) al-"
ëşelonla-ş-tır- "cepheyi kademeleştir-"
yılğırla-n- "kıvrak ol-"
yıldamla-n- "çevikleş-"
yırakla-n- "uzaklaş-"
yırtkıçla-n- "yırtıcılaş"
yırtlaçla-n- "yırtıcı gibi çalış-"
yışla- "sık sık ol-"
yışla-n- "sıklaş-"
jula- "vızıl-da-, uğulda-"
jällä- "acı-, esirge-"
jällä-t- "acıdır-"
zakonla-ş- "kanunlaş-"
zakonla-ş-tır- "kanunlaştır-"
zamazkala- "macunla-"
zarla-n- "yakın-"
ziräklä-n- "anlayışlı, uyanık ol-"
zifala-n- "boyulu boslu ol-"
zäñgärlä-n- "göğër-, mavileş-"
zäñgärsula-n- "mavimsileş-"
ilaula- "hüngür hüngür ağla-"
ilgäzäklä-n- "açık sözlü ol-, munis ol-"
iläslä-n- "hayal gör-, hayal meyal görün-;
sebepsiz bağır-, delir-"
intënsivla-ş- "yoğunlaş-"
iplä- "uygunlaştır-"
iplä-n- / iplä-ş- "uygun hale gel-"
ireksëzlä- "zorla-, özgürlüğünü elinden al-"
irkënlä- "kendini ferah hisset- (ve tembellik yap-)
)"
irkälä- "okşa-, sev-"
irkälä-n- "şımarıklaş-"
islä-n- "kok-, kokuş-"
yogışla-n- "bulaş-"
yogışsızla-n-dır- "bulaşıcılığını gider-"
yozakla- "kilitle-"
yomuşla- "görevi yerine getir-, işi becer-"
yögänlä- "yularla-"
yögënsëzlä-n- "serserileş-"
yözlëklä- "yüzlük (üstlük) koy-"
yöntäslä-n- "kıllan-, tüylen-"
yöntäslä-n-dër- "kıllandır-, tüyle-"
kabatla- "bir kez daha yap-"
kabatla-n- "bir kez daha ol-"
kadakla- "çivile-"
kayızla- "ıhlamur ağacı kabuğu işle-; derisi
yüzülene kadar döv-"
kayışla-n- "? kayış gibi ol-"
kakçala-n- "kuru-, sertleş-"
kal'katla- / kal'kala-ş-tır- "geçir-, kopya et-, taklit
et-"
kamala- "kuşatıp al-; su samuru derisi ile süsle-"
kanifol'lä- "(müzik aleti teli için) yağla-"
karavilla- "bekle-, nöbet tut-"
karaçkilla-n- "(yaprak için) karar-"
karañgıla- / karañgıla-n- "karar-, karanlık ol-"
karula-ş- "kesin bir karşılık vermeye çalış-"
katlamla- "tabakalaş-, katlan-"
katokla- "patinaj yap-, silindirle-"
kaudarla-n- "acele et-, telaşlan-"
kvadratla- "kare haline getir-"
kvalifikatsiyelä- "kalitesini ortaya koy-, nitele-;
mesleğini bildir-"
këläylä- "zamkla-, yapıştır-"
këläymälä- "damgala-, dağla-"
kërlä-n-dër- "kirlet-"

kéränlä- "(bir çeşit baharatla) baharatla-"	kraxmalla- "kolala-"
kêşänlä- "köstek bağla-, bukağıla-"	kraxmalla-n- "kolalan-"
kiyëzlä-n- "keçelen-"	krëkingla- "petrol ürünlerini ayır-"
kiyëzlä-n-dër- "keçelendir, keçelet-"	kuakla-n- "çalıyla kaplan-, çalılan-"
kiyërgëlä- "gergef geçir-, gergefe geçir-"	kul'tivatsiyelä- "makine ile toprağı işle-"
kiyërenkëlä-n- "gerginleş-"	kupşıla-n- "şık ol-, şık giyin-"
kiyërenkëlä-n-dër- "gerginleştir-"	kurğaşla- "kalayla-, kurşunla-"
kirtläçlä- "çok kertik aç-"	kurçakla-n- "böcek yavrusu gibi hareketsiz kal-"
kirtälä- "duvar ile çevir-"	kutırla- "çiban çık-"
kirtälä-n- "duvar ile çevril-"	kuşla-n- "çift ol-"
kişänkëlä- "yuvasından ayırarak fındık toplar-"	kuştanla-n- "dalkavukluk yap- ; yosma ol-"
kiñeşlä-ş- "görüşüp konuş-, toplar-"	kıdraçla-n- "dövüşken ol-"
klounla-n- "soytarı gibi davran-"	kızula- "hızlan-, çabuklaş-"
knopkala- "raptiyeyle tuttur-"	kızula-n- "hızlan-; ateşlen-"
kodala- "kız iste-, dünürücü ol-"	kıyıkla- "eğrilt-, çapraz yap-"
kodifikatsiyelä- "düzenleme yap-, düzenle-"	kıyıkla-n- "yan ol-, çapraz ol-"
koykala-n- "jölelen-"	kıynla-ş- "zorlaş-"
koymala- "tahta duvarla çevir-, çitle çevir-"	kıynla-ş-tır- "zorlaştır-"
kolxozla-ş- "kolhoz haline gel-"	kıygaçla- "(kaş için) çekik ol-, çekil-"
kolxozla-ş-tır- "kolhoz haline getir-"	kılançıkla-n- "cilvellen-, fingirde-"
komagayla-n- "hırslan-, tamah et-"	kılıyla-n- "şaşı ol-"
komacaula- "engelle-, mani ol-"	kırğıyla-n- / kırğıyla-ş- "vahşileş-"
kombinatsiyelä- "birleştir-, birbirine uydur-, bir araya getir-"	kırğıçla- "rendele-"
koordinatsiyelä- "koordine et-, birbirine uydur-"	kırpula- "şapka veya elbise kenarına kırpıntı yap-"
kompensatsiyelä- "karşıla-, tazmin et-, zararını öde-"	kırtla- "gıdıkla-"
kompiyatsiyelä- "derle-"	kırşaula- (bk. korşaula-)
komplëktla- "takım haline getir-"	kırısla-n- "sertleş-"
komsızla-n- "tamah et-, açgözlülük yap-"	kısanla-n- / kısanla-ş- "darlaş-, sıkılaş-"
konvoirla- "refakat et-"	kısnıkla- "sıkıştır-, kıstır-, bastır-"
kondensatsiyelä- "yoğunlaştır-"	kısnıkla-n- "darlaş-, sıkılaş-"
kondensatsiyelä-n- "toplan-, sıkılaş-"	kıtırşıla-n- "pütürülen-"
konkrëtla-ş- "belirli hale gel-"	kıyula-n- "cesaret göster-"
konkrëtla-ş-tır- "belirle-"	kıyakla- "sıvış-, kaç-"
konservatsiyelä- "koru-, muhafaza et-"	käkrelä-n- "eğril-"
konsolidatsiyelä- "birleştir-, pekiştir-"	käntäylä-n- "kancık ol- : arsızlan-"
konspëktla-ş- / konspëktla-ş-tır- "özetle-, özet haline getir-"	känfitlä-n- "yılış-, dalkavukluk et-"
konspiratsiyelä- "gizli iş yap-, gizli içtimai iş yap-"	käpäçlä- "bitir-, tamamla-"
konstruktivsiyelä- "inşa et-, bina et-"	käsëplä-n- "çalışıp kazan-"
kontraktatsiyelä- "anlaşma yap-; mukavele ile ver-"	käslä- "çimen kapla-"
kontratakala- "karşı saldırıya geç-"	ködrälä- / ködrälä-n- "kıvırcıklaş-"
konfiskatsiyelä- "el koy-, müsadere et-"	ködrälä-n-dër- / ködrälä-t- "kıvırcık hale getir-, kıvır-"
kontsënratsiyelä- "topla-, yığ-, biriktir-"	köylä- "yoluna koy-, düzenle-"
koralla-n- "silahlan-"	köylä-n- "yoluna koyul-, düzenlen-"
koralla-n-dır- "silahlandır-"	köysëzlä- "engel ol-, boz-"
korrektirovkala- "düzenle-, doğrult-"	köysëslä-n- "huysuzlan-; düzensizleş-"
korçañgıla-n- "uyuzlan-; huysuzlan-"	költälä- "destele-"
korşaula- "çemberle-, kuşat-"	könlä- "(eşini) kıskan-"
korıçla- "çelik kat-, çelikle kapla-"	könlä-ş- "kıskan-, imren-"
korıçla-n- "çelik katıl-, çelikle kaplan-, çelikleş-"	köpşäklä-n- "içi boşal-, yumuşa-"
	köpşäklä-n-dër- "yumuşat-"
	köpşälä- "içi boşalıp boru biçimi al-"
	körmäklä- / körmäklä-n- / körmäklä-ş-
	"dügümlen-, boğum boğum ol-"

köränlä-n- "kahverengi ol-, kahverengileş-
köşkellä-n- "nazlan-"
köylä-n- "hüzünlüen-, ahlayıp vahla-, kaygılan-"
kügelcömlä-n- "mavimsi bir renk al-"
küzlä-ş-tër- "yüzleştir-"
küklä- "aralıklı olarak düğümle-; şilte, yorgan
vb. dik-"
küskälä-ş- "sopa ile karşılıklı vuruş-"
laylala-n- "sümüklän-, salyalan-"
lakirovkala- "lakele-, vernikle-, parlat-"
lëgırla- "asıl metale başka metaller ekleyerek
sağlamlaştır-"
likvidatsiyelä- "tasfiye et-"
mayımla- "tıka basa ye-, yemekten bıkm-"
mayımla-t- "tıka basa yedir-, yemekten bıktır-"
mayla- "yağla-: rüşvet ver-"
mayla-n- "yağlan-: rüşvet veril-"
mayla-n-dır- "yağlat-: rüşvet ver-"
maylıla-n- "yağlan-"
maylıla-n-dır- "yağlı hale getir-, yağla-"
maysızla-/ maysızla-n-dır- "yağsız hale getir-"
maysızla-n- "yağsız hale gel-, yağsızlaş-"
marinadla- "turşu kur-"
maskirovka-la-n- "örtül-, gizlen-"
massa-la-ş- "ahaliye yayıl-"
massa-la-ş-tır- "ahaliye yay-"
matavıkla-n- "kösteklen-, engellen-"
maturla- "güzelleştir-, beze-, süsle-"
mizgälsözlä-n- "arsızlaş-"
miçäülä- "yedekle-"
miñgëräülä-n- "sersemle-"
miñgëräülä-n-dër- "sersemlet-, sersemleştir-"
monopoliyelä-ş-tër- "tekelleştir-"
moñsula-n- "biraz kederlen-, içlen-"
muyınçakla- "tasmala-"
muyınçakla-n- "tasmalan-"
munçalala- "lifle-, kesele-"
munçalala-n- "liflen-, keselen-"
mutla-n- "dolandır-"
mıjla- "çok hızlı hareket et-"
mıraula- "miyavla-"
müklä- "yosun tut-"
müklä-n- "yosunlan-"
mükälä- "emekle-"
nëytral'lä-ş-tër- "etkisiz bırak-"
nërvıla-n- "sinirlen-, asabileş-"
nëçkälä-n- "titizlen-"
nigëzlä- "daya-"
nigëzlä-n- "dayan-"
nuktala- "yularla-, gem vur-"
näzbërëklä-n- "yemek seç-"
oboyla- "duvar kağıdıyla kapla-"
oyatsızla-n- "utanma-"
okkupatsiyelä- "işgal et-"
olifla- "bezir yağıyla yağla-"
oriyëntatsiyelä- "yönelişini göster-, yönel-"

oriyëntirla- / oriyëntlä-ş- "hareket yönünü
göster-"
orlıkla-n- / orlıkla-n-dır- "dölle-, tohumla-"
ornamëntla- "süsle-, beze-"
oxşaşla-n- "benzeş-"
oçkınlä-n- "kıvılcımlan-"
oçkınlä-n-dır- "kıvılcımlat-"
paralıçla-n- "felç in-, felç ol-"
parla- "çift hale getir-"
parla-ş- "çift ol-, çift hale gel-"
parçala- "kumaş süsle-"
pëläşlä-n- "kelleş-"
pinälä- "suçla-"
plombala- "kurşun ile doldur-; diş dolgusu
yaptır-"
polimërä-ş-u "polimer hale gelme-"
poylarla-ş- "kutuplaş-"
poçmakla- / poçmakla-n- "köşe oluştur-, köşe
haline gel-"
poşırğala-n- "çok kaygılan-, dertlen-"
proyëktsiyelä- "projeksiyonla yansıt-"
prokatla- "haddeden geçir-"
prolëtarla-ş- "proleter hale gel-"
prolëtarla-ş-tır- "proleter gale getir-"
pupala- "saçmala-; kekele-"
pıranla- "öfke ile çırpın-, öfkeden deliye dön-"
pıranla-t- "öfkeden deliye döndür-"
pıraxla-t- "öfke ile dağıt-, vur-"
pıskakla- "çisele-"
pöxtälä-n- "düzenlen-"
rayonla-ş-tır- "ilçe yap-; iklimine uygun hale
getir-"
ramkala- "çerçevele-"
ratifikatsiyelä- "tasdik et-, onayla-"
rëabilitatsiyelä- "şeref ve itibarını iade et-"
rëalizatsiyelä- "gerçekleştir-; sat-"
rëgistratsiyelä- "kaydet-"
rëglamëntla-ş-tır- "zamanı ayarla-"
rëkvizitsiyelä- "istimlak et-"
rëkonstruksiyelä- "iyi duruma getir-"
rëmontla- "tamir et-, onar-"
rëpprëssiyelä- "baskı yap-"
rëstavratsiyelä- "eski durumuna getir-"
rëtranslyatsiyelä- "(radyo yayını için) güçlendir-"
rëtsënziyelä- "eleştir-"
rifmala- / rifmala-ş- "kafiyelen-"
rätlä- "sırala-, düzenle-"
rätlä-n- "sıralan-, düzenlen-"
rëshätkälä- "kafesle-, parmaklık yap-"
sağışla- / sağışla-n- "tatlı bir hüzne dal-,
efkarlan-"
sayla- "seç-"
sayla-n- "seçil-, içinden ayrıl-"
sakaula- / sakaula-n- "peltek konuş-"
saksızla-n- "dikkatsizleş-"

saklınla-n- "soğu-"
 salkınçala-n- "serinle-"
 salmakla-n- "ağırlaş-; yorul-"
 salmakla-t- "ağırlaştır-; yor-"
 salula- "meyillen-, eğilim göster-"
 sanktsiyelâ- "resmen onayla-, tesdik et-"
 sañgıraula-n- "sağırlaş-"
 sañgıraula-t- "sağırlaştır-"
 sañgıraula-ş- "sağırlaş-"
 sañgıraula-ş-tır- "sağırlaştır-"
 sanla- "saygı göster-"
 sanla-ş- "karşılıklı birbirini say-"
 sansızla-n- "saygısızlaş-"
 santıyla-n- "sayıkla-; budala gibi davran-"
 saranla-n- / saranla-ş- "cimri ol-, cimrileş-"
 sargıftla-n- "sarar-, sarımsı bir renk al-"
 sausızla-n- "sağlığını kaybet-"
 sêlltelâ- "alkalile-, küllü su ile karıştır-"
 sêlltelâ-n- "alkalileş-, küllü su karış-"
 sizgêrlâ-n- "hassas ol-, duyarlı hale gel-"
 sin'kala- "çivitle-"
 sortla- "çeşitle-; iyisini ayır-"
 sorula-n- "bozar-, grileş-"
 spētsiallâ-ş- "uzmanlaş-, ihtisaslaş-"
 spētsiallâ-ş-têr- "uzmanlaştır-, uzman hale getir-"
 stillâ-ş-têr- "stilizasyon yap-, stilleştir-"
 stimulla-ş-tır- "dürt-"
 straxovkala- "sigortala-"
 sudla-ş- "mahkemeleş-"
 sukırla-n- "görmez ol-"
 sumalala- "reçinele-"
 sızgala- "çiz-, çiziktir-"
 sıyla- "ikram et-"
 sıyla-n- "ikram edil-"
 sıypala- "sıvazla-, okşa-"
 sıypala-n- "sıvazlan-, okşan-"
 sılula-n- "güzelleş-, endamlı ol-"
 sırpala-n- (bk. sıypala-n-)
 sırxaula-n- "sürekli hasta ol-"
 sıtkıla- "sivilcelen-"
 sâlâmâlâ-n- "yırtık pırtık ol-"
 sömsêzlâ-n- "duyarsızlaş-, sezgisini yitir-"
 söremlâ- "tütsüle-"
 söremlâ-n- "tütsülen-"
 söyällâ-n- "nasırlan-"
 söyällâ-n-dêr- "nasırladır-"
 sülpâlâ- "yavaşla-"
 tabışla-n- "kâr yap- kazan-"
 tavişla-n- "öfke ile sesini yükselt-, seslen-"
 tazla-n- "kelleş-; hile yap-, aldat-"
 taygakla- "kaymak, patinaj yap-"
 taygakla-n- "kayganlaş-"
 takmakla- "koşma gibi ezgili söz söyle-"
 talaula- "hastalıktan yıkıl-, debelen-"
 talımla- "zor beğen-; yemek seç-"

tamanla- "uygun hale getir-"
 tamçıla- "damla-"
 tapkırla- "(matematikte) çarp-"
 tapkırla-n- "(matematikte) çarpıl-"
 tapkırla-ş-u+çı "(matematikte) çarpan"
 tapla- "lekele-"
 tarmakla- / tarmakla-n- "dallan-"
 tatula- / tatula-ş- "dost ol-"
 tatula-ş-tır- "dost kıl-"
 taxille- "yeni birşeyin alınışını kutla-, ıslat-"
 têlgälâ- "dilimle-"
 têlgälâ-n- "dilimlen-"
 têtâklâ-n- "sağlamlaştır-; varlığa er-"
 têtâklâ- "paçavra haline getir-, didikle-"
 têtâklâ-n- "didiklen-"
 tigêzlâ- "aynı düzeye getir-"
 tigêzlâ-n- / tigêzlâ-ş- "aynı düzeye getiril-"
 timgêllâ-n- "vücudu lekelen-, döküntü çık-"
 tirâlâ- "çevrele-, çevresinde gez-"
 tiskârelâ-n- "terslen-"
 titakla- "bir ayağı aksa-, topalla-"
 tişkälâ-n- "delik delik ol-"
 tomala- "tuka-, kapa-"
 tomala-n- "tukan-, kapan-"
 tormozla- "frenle-"
 totkarla- "engelle-"
 totkarla-n- "engellen-"
 tottrıkla-n- sabitlen-, sağlamlaş-"
 tottrıklıla-n- (bk. tottrıkla-n-)
 tottrıksızla-n- "sağlam olma-, eğreti ol-"
 transkripsiyelâ- "çeviri yazısını yap-, transkribe et-"
 translyatsiyelâ- "naklet-, naklen ver-"
 tubırla- "ur çık-, urlan-"
 tugayla-n- "nehir kıvrımları arasında çayırılık oluş-"
 tunganla-ş- "kardeş ol-, kardeş duruma gel-"
 tunganla-ş-tır- "kardeş hale getir-"
 tugla- / tugla-n-dır- "(yumurta vb. için) çırp-"
 tuzgakla-n- "dağıl-, karış-"
 tulgakla- "doğum sancısıyla yat-"
 tupaşla-n- "kaba ol-, kabalaş-"
 turakla- "dilimle-"
 tuş'la- "karaya boya-, çinile-"
 tñısızla- "endişe ver-, rahatsız et-"
 tñısızla-n- "rahatsız ol-, endişelen-"
 tñıçla-n- "dinlen-, rahat et-; sus-"
 tñıçla-n-dır- "dinlendir-, rahat ettir-; sustur-"
 tñıçsızla- "rahatsız et-"
 tñıçsızla-n- "rahatsız edil-"
 tırakla- "tek ayak üstünde seke seke git-"
 tışaula- "köstekle-"
 tñıkışla-n- "hum hum et-"
 tyükla- "yük dengi yap-, balyala-"
 tábânâklâ-n- "basık ol-, kısa ol-"
 tãpkêlâ- "(küçük çapa ile) çapala-"

täpärlä- "buruştır-"
 tätilä-n- "güzelleş-; güzel görün-"
 tögällä-n- "tamamlan-"
 tözëklä-n- "düzgün ol-, düzel-"
 töygëçle- "tokmak ile döv-"
 tökselä-n- "asık suratlı ol-, somurt-; tüylen-"
 töneklä-n- "asık suratlı ol-, somurt-"
 törkëmlä- "grupla-, tasnif et-"
 törkëmlä-n- / törkëmlä-ş- "gruplan-, tasnif edil-"
 tösmërlä- "kıyafetinden hatırla-, rengini hatırla-;
 renk
 ver-"
 tösmërlä-n- "belir-, ortaya çık-"
 tössëzlä-n- "renksizleş-"
 töçelä-n- "mayasızlaş-, tuzsuzlaş-; iyi davran-"
 töçelä-n-dër- "tuzunu al-, tuzsuz hale getir-"
 tögärläklä-n- "yuvarlaklaş-; tamamlan-; toplan-"
 tögärläklä-t- "yuvarlak hale getir-;
 tamamlanmasını
 sağla-; topla-"
 ukrala- "sırtında parazit kurt oluş-"
 unifikatsiyelä- "bir modele göre yap-"
 urla- "çal-"
 urla-ş- "çalmayı alışkanlık haline getir-"
 usalla-n- "keskinleş-; sertleş-"
 utrakla-ş- "yerleş-, yurt edin-"
 uçarla-n- "(ağaçta) bir bölgeden çok dal çık-;
 yığıl-"
 uçmala- "avuçla-, bir tutam al-"
 fal'sifikatsiyelä- "iki yüzlü davran-, içi dışı farklı
 ol-"
 farisëyla-n- "yalancı ol-, çok yalan söyler ol-"
 farşla- "kıyma yap-"
 fiksajla- "(fotoğrafçılıkta) tespit et-, banyo et-"
 fontanla- "fişkir-"
 fraxtla- "navlun al-; gemi kirala-"
 fırtla-n- "şık ol-, şıklaş-"
 xoliksızla-n- "huysuzlan-"
 xupla- "iyi olduğunu onayla-"
 xıytlä-n- "mihnet çek-, sıkıntı çek-"
 xästärlä- "ihitimam göster-; hazırlan-"
 xästärlä-n- "ihitimam göster-"
 xörtilä-n- "karış-; kötüleş-, mahvol-"
 tsivilizatsiyelä- "medenileştir-, uygarlaştır-"
 tsıla-ş-tır- "(Mişer ve Sibir Tatarları için) ç-
 yerine ts- kullan-"
 çabagaçla- "eklemeli sopa ile vur-"
 çabakla- "avuçla vur-, tokatla-"
 çallan- "(saç, sakal) ağar-"
 çalula- / çalula-n- "(kızak) eğil-, çukurlan-"
 çalışla-n- "eğil-, bükül-"
 çalışla-n-dır- "eğ-, bük-"
 çamala- "ölçüsünü tahmin et-"
 çandırta-n- "zayıfla-, göbeği eri-"
 çarla- "bileği taşında bile-"
 çarla-n- "bileği taşında bilen-"

çatanla- / çatanla-n- "aksa-"
 çatkıla-n- "(ışık) yansı-; kıvılcımlan-"
 çayala-n- "atılğan ol-, atıl-, cesur ol-"
 çëbilä- "yaralı bereli ol-"
 çëltërlä- "dantel gibi ör-, dantel haline getir-"
 çëmçëmlä- "çimdikle-"
 çërlä- "şırılda-"
 çëtëreklä-n- "karışıklaş-, çetin hale gel-"
 çibärlä- "güzel kıl-, güzelleştir-"
 çibärlä-n- "güzelleş-"
 çiklä- "sınırla-, hudut koy-"
 çiratla- / çiratla-ş- "nöbetleş-, nöbetleşe davran-,
 nöbetleşe hareket et-"
 çirlä- "hasta ol-"
 çiyelä-n- "düğümlen-; kirazlan-"
 çiyälä-n-dër- "düğümlen-"
 çitlä-t- "uzaklaştır-; önem verme-; aşağıla-"
 çitlä-ş- "uzaklaş-, çekil-"
 çuarla- / çuarla-n-dır- "alacalı hale getir-;
 ayrıntılandır-"
 çuarla-n- "alacalı hale gel-; ayrıntılan-"
 çukla- / çukla-t- "püskül ekle-"
 çukmarla- "topuzla-"
 çukmarla-n- "topuzlan-"
 çukrakla-n- "sağırlaş-"
 çukrakla-n-dır- "sağırlaştır-"
 çulanla-n- "çolaklaş-"
 çuptarla- "dokuma süsüyle süsle-"
 çurla- "(kurbağa için) vırakla-; çok ve gereksiz
 söz söyle-"
 çutla- "hesapla-; balta ile düzelt-"
 çıgımla- / çıgımla- "şahlan-"
 çıla-n- "nemlen-"
 çıla-t- "ıslat-, nemlendir-"
 çımla- "ciddi ol-, ciddileş-"
 çıptala- "hasır haline getir-"
 çırıyla- "bar bar bağır-"
 çäbëçëklä-n- "bozul-"
 çäbäklä- "avuçlarını birbirine vur-"
 çäyërlä-n- "içine reçine katıl-"
 çäkänlä- "çekiçle gümüş vb. madenleri süsle-"
 çäkänlä-n- "koçan oluş-"
 çärdäkle- "uzunlamasına ikiye böl-, yarmala-"
 çärdäklä-n- "uzunlamasına ikiye bölün-,
 yarmalan-"
 çübëklä-n- "kıtık kıtık ol-, çopurlan-"
 çübëklä-n-dër- "kıtık kıtık et-, çopurla-"
 çüplämlä- "(dokumada) çift sulu süsleme yap-"
 çüpräklä-n- "paçavraya çevril-"
 şadräla-n- "çopurlaş-"
 şakmakla- "dörtgen haline getir-; odunu kübik
 biçimde kes-"
 şakşıla- "pislet-, kirlet-"
 şalapayla-n- "tembel ol-, tembelleş-"
 şamakayla-n- "soytarlaş-"
 şapşakla-n- / şapşakla-t- "kirlet-"

şartla- "pat diye ses çıkar-, patla-"
 şartla-t- "pat diye ses çıkarttır-, patlat-"
 şaula- / şaula-ş- "uğulda-, gürlüğü çıkar-"
 şayanla-n- "şaka yap-, şaklabanlık et-"
 şeltälä- "azarla-, tekdir et-"
 şeşenkälä-n- "şişkinleş-"
 şinla- "teker lastiği tak-"
 şnurla- "kaytan haline getir-"
 şomakayla-n- "her olaydan sıyrılabıl-"
 şampolla- "tüfek namlusunu mille temizle-"
 şporla- "mahmuzla-"
 ştukaturla- "sıva-"
 şturmla- "saldır-"
 şirtla- "pırt sesi çıkar-"
 şörëplä- "vidala-"
 şürlä- "(hayvanlar için) korkudan sıvı döküp
 koku
 çıkar-: çok kork-"
 şürlä-t- "çok korkut-"
 şçyotkala- "fırçala-"
 ijla- "vızıl-"
 ızanla- "sınır çek-"
 ırmaula- "oluk aç-"
 ırımla- "büyüle-"
 ıspayla- / ıspayla-n- "düzgün giy-, giyimini
 düzelt-"
 ıştansızla-n- "aşırı cömert ol-"
 ışıkla- "siper ve set ile korumaya ala-, siper et-"
 ışıkla-n- "sipere sığın-"
 yuantıkla-n- "gövdesi kalınlaş-, şişmanla-"
 yülerle-n- "ahmaklaş-"
 yumala- "pohpohla-"
 yurtakla- "(at) rahvan git-"
 yütällä- "öksür-"
 yütällä-t- "öksürt-"
 yuxala-n- "dalkavukluk et-"
 yuşkınla-n- "kireçlen-"
 yakla- "taraf ol-, destekle-, savun-"
 yalagayla-n- "yaltaklan-"
 yalangaçla-n- "çiplaklaş-"
 yalkaula- "tembellik et-"
 yalkınla-n- "alevlen-; heyecanlan-"
 yalkınla-n-dır- "alevle-, heyecanlandır-"
 yalla- "ücretle çalıştır-"
 yäm'lä- / yäm'lä-n- "güzelleş-"
 yäm'lä-n-dër- "güzelleştir-"
 yäm'sëzlä-n- "suratsızlaş-"
 yäm'sëzlä-n-dër- / yäm'sëzlä-t- "suratını
 asmasına sebep ol-"
 yarakla-ş- "alış-, uygun ol-, rejime uygun hale
 gel-"
 yarakla-ş-tır- "alıştır-, uygun hale getir-"
 yaraula-n- "(at) yarış ve iş için hazır ol-"
 yaraula-n-dır- "(atı) yarış ve iş için hazır et-"
 yarsula-n- "kız-, öfkele-, çok heyecanlan-"
 yaula- "fethet-, kazan-, elde et-"

yauçula- "dünür düş-"
 yaxşatla-n- "kendini iyi göster-"
 yahşılan- "iyileş-"
 yäşënlä- "şimşek çak-, yıldırım düş-"
 ädeplä- "(elbise, etek vb. kenarını) şeritle-"
 äydäklä- "haydi de-"
 äläklä- "iftira et-"
 äläklä-ş- "birbirine iftira et-"
 ämal'lä- "minele-"
 ämällä- "elle yap-, düzelt-, derman ol-"
 ärdänälä- "düzenli bir biçimde yığ-"
 ätmällä- "set için ip ger-, uluorta iş yap-;
 müsvedde
 yap-"
 ätäçlä-n- "horozlan-"
 äşäkälä-n- "kötüleş-"
 äşäkälä-n-dër- "kötüleştir-"
 äümäklä- / äümäklä-ş- "üst üste yığıl-"
 öyermälä-n- "fırtınaya dön-"
 ömëtsizlä-n- "ümitsizliğe kapıl-, ümitsizlen-"
 ötäslä- "tütsüle-"
 üzäklä-n- "(bitkilerde ve çubanda) öz oluş-"
 üleklä- "ölü doku oluş-"
 üleklä-n-dër- "ölü doku oluştur-"
 ürlä- "yavaş yavaş çık-, yüksel-, uzan-"
 ürlä-t- "yavaş yavaş çıkar-, yükselt-, uzat-"
 ütkenlä- "bile-, sivriltil-"
 ütkenlä-n- "bilen-, sivriltil-"
 ütkärlä-n- "keskinleş-, gerginleş-"
 üçëklä- "öfke ve kin uyandır-"
 üçëklä-ş- "birbirine öfke ve kin duy-"
 üçätlä-n- "azmet-, sebatlı ol-"
 cayla- "düzenle-, yerleştir-, kur-"
 cayla-n- / cayla-ş- "düzenlen-, yerleştiril-, kurul-"
 cayla-ş-tır- "düzene koydurt-, yerleştirt-, kurdur-"
 caysızla- / caysızla-n- "uygunsuz ol-,
 rahatsızlan-"
 cëntëklä- "ayrıntılıdır-, tasnif et-, çeşitle-"
 cëpşëklä-n- "(kar) erimeye başla-"
 cilëmlä- "tutkalla-"
 cilënlä- "döllen-"
 ciläslä-n- "serinle-"
 ciränlä-n- "kestane rengi ol-"
 ciyäklä- "zırhla-"
 ciñëllä-n- / ciñëllä-ş- "hafifle-, kolaylan-; (biraz)
 akılsızlaş-"
 ciñëllä-ş-tër- "hafiflet-, kolaylaştır-"
 cırla- "şarkı, türkü söyle-"
 cäypäklä-n- "yayvanlaş-"
 cäyälä-n- "yaylan-"
 cöylä- "dikiş dik-"
 cöplä- "çift hale getir-; sözü onaylayıp dur-"

2.3. Tatarcada da Türkçede de yer alan bazı isim kök veya gövdelerine Tatarcada +la- / +lä- eki gelebilirken Türkçede gelmemektedir. Ancak Tatarcadaki bazı kullanımların Türkçe Sözlük'te yer almamasına rağmen Türkçede kullanıma potansiyelleri vardır: bronzla-, broşuryala- gibi. Bazen de aynı gövde aynı ekle farklı anlamlara gelen fiiller oluşturmaktadır. Bu fiiller şöyle gruplandırılabilir:

2.3.1. İsim kısmının Tatarcada ve Türkçede ortak olduğu ancak +IA-'li gövdenin Türkçede bulunmadığı veya farklı bulunduğu durumlar

2.3.1.1. Etken çatılı fiiller

avansla- "avans ver-"	zinnëtlä- "süsle-"
avızlıkla- "gem vur-"	izala- "eza ver-, acı ver-"
agula- "zehirle-"	isämlä- "isim koy-, ad ver-"
adräsla- "yönelt-, yönlendir-"	iñlä- "enini al-, genişliği işgal et-"
azapla- "azap ver-"	yomgakla- "yumak haline getir-, sar-; sonuçlandır-"
aksakla- "aksa-"	yomrıla- "yumru haline getir-, yuvarlaklaştır-"
alkala- "halka geçir-, halka gibi yap-"	kadërlä- "değer ver-, saygı göster-"
altınla- "yaldızla-, altınla işle-"	kakla- "kurut-
afişala- "afişe et-"	kalibrä- "(tabanca vb. için) çapını ölç-"
aşla- "gübrele-"	kalıpla- "kalıp hale getir-; aldat-"
balala- "çocuk doğur-"	kamutla- "hamut tak-"
barla- "yokla-"	kaxärlä- "kahret-"
bastırkla- "bastırık ile bastır-"	kisäklä- "parçala-, kes-"
bäläülä- "eğele-, bile-"	kiçlä- "akşamla-, akşama kal-"
bizäklä- "beze-, süsle-"	kortla- "kurt oluş-"
borgıçla- "bur-, döndür-"	korımla- "kurum oluş-, islen-"
borınla- "(civciv) yumurta kabuğunu kır-, burnunu göster-"	koksla- "kok kömürü yap-"
bronzla- "bronzla kapla-, tunçla kapla-"	kolakla- "(kova vb.'ne) kulağa benzer halka yap-, kulak yap-"
bolıtla- "bulut hasıl ol-"	kuätlä- "destekle-, uygun gör-"
buyla- "boyunu al-, boyunca ol- T'de argo ifade olarak başka bir anlamla boyla- var.	kılla- "kullan-, tüylen-"
buranla- "boran çık-, fırtına çık-"	kırıla- "kıyı oluştur-, kenarda dur-"
bäyälä- "değer ver-, pahasını arttır-"	közlä- "güz gel-"
böklä- "eğ-, yumru haline getir-"	kömëşlä- "gümüşle kapla-"
vayımla- "kaygılan-"	köyälä- "güvelen-"
vakla- "ufala-, ufak hale getir-"	küzalla- "göz önüne getir-"
vägaz'lä- "vaaz ver-"	künëlsëzlä- "kötülük yap-; dert ol-"
väsväsälä- "endişelendir-"	mazasızla- "rahatsız et-, keyfini boz-"
gazapla- (bk. azapla-)	makmurla- "mahmurlaş-"
gazsızla- "gazını al-, gazsız bırak-"	manyovrla- "manevra yap-"
gariplä- "garip hale getir-; sakatla-"	marşla- "marş marş yürü-"
daula- "ısrarla iste-"	mssajla- "masaj yap-"
dozala- "doz al- veya doz ver-"	mexanizatsiyelä- "mekanize et-"
dëvala- "tedavi et-"	mëñlä- "sayısını bin (1000) yap-"
dëgvala- (bk. daula-)	mobilizatsiyelä- "mobilize et-; seferber et-"
dëhillä- "delil getir-, kanıtla-"	mäsxärälä- "maskara et-, alay et-"
dörëslä- "doğrula-"	mäşäkatlä- "meşakkat ver, zahmete sok-"
ëssälä- "ısı hisset-, sıcakla-"	nazla- "okşa-, şımart-"
ëtlä- "zor bir işle meşgul ol-"	näzëklä- "incelt-"
zararla- "zarar ver-"	nurla- "radyasyon ver-"
zararsızla- "zararsız hale getir-"	ozakla- "çok zaman geçir-, bekle-"

ozonla- "ozon ver-"
 oçla- "ucunu sivrilt-"
 paténtla- "patent ver-, berat ver-"
 pèşèklä- "kaynar suya batırıp çıkar-"
 propagandala- "propaganda yap-"
 pıyalala- "piyale yap-, cam kase yap-"
 reviziyelä- "revize et-, revizyon yap-"
 redaksiyelä- "redakte et-, redaksiyon yap-"
 sagızla- "sakız gibi ol-, sakız yap-"
 sèrkälä- "sirke oluş-"
 siräklä- "seyrekleş-"
 surğıçla- "mühürle-"
 surätlä- "tasvir et-"
 sıyfatla- "nitele-"
 söränlä- "tehlike anında bağırıp çağırarak haber ver-, alarm ver-"
 tansıkla- "(yemek) iste-, dile-"
 tasvirla- "tasvir et-"
 tayakla- "dayak at-"
 tèkmälä- "çitle-, çit yap-"
 tipkälä- "tepele-"
 tuyla- "düğün yap-"
 tıgızla- "sık-, bastır-; acele ettir-"
 tılmaçla- "sözden söze çeviri yap-"
 täbriklä- "tebrik et-"
 täväkkällä- "tevekkel et-"
 tägayenlä- "tayin et-"
 tämsèzlä- "lezzetsiz ol-, lezzeti bozul-"
 tänkıyt'lä- "tenkit et-"
 tönlä- "(bir yerde) yatıya kal-"
 tötönlä- "duman çıkar-, dumanlan-"
 uyla- "düşün-, akıl et-; niyetlen-"
 uynakla- "oyna-, çalkala-"
 uñaysızla- "rahatsız et-"
 fatixala- "bir işi onayladığımı dua ile dile getir-, rızasını dua ile bildir-"
 faşla- "faş et-, açıkla-"
 fikèrlä- "düşün-, efkarlan-"
 fil'trlä- "filtre et-, süz-"
 finansla- "finanse et-; para yatır-"
 formala- "biçim ver-, form kazandır-"
 fäxèmlä- "fehmet-, anla-"
 xaraktèrlä- "karakterize et-"
 xasla- "ait kıl-"
 xafala- "korkut-, korku ver-"
 xärämlä- "oyunda hile yap-"
 xörmätlä- "hürmet et-, hürmet göster-"
 çagala- "kuzula-"
 çaçakla- "saçaklan-"
 çèbènlä- "sineklen-"
 çènlä- "gelin kıza veda türküsünü okuyup oyna-"
 çitlä- "çerçevele-; zırhla-"
 çılbrıla- "zincirle-"
 çırakla- "çıra ışığında balık avla-"
 şantajla- "şantaj yap-"

şırpıla- "dokuma ve deriyi çivilerle ger-"
 şäylä- "görür ve duyar gibi ol-, sez-"
 ışıkla- "rendele-"
 yüèşlä- "yaş hale getir-, nemle-"
 yamanla- "kötüle-, kötüleş-"
 yatla- "ezberle-, aklında tut-"
 yañakla- "tokat at-, şamar vur-"
 yañğırla- "yağmur yağ-"
 äybätlä- "güzelleş-"
 ärlä- "sitem et-"
 özgälä- "ayır-, kopar-; parça parça et-, parçala-"
 üpkälä- "öfkelen-"
 ürmälä- "sarıl-, örül-: derece, rütbe al-"
 ütlä- "çok ye-, çok yemekten (ödü) ağzına gel-"
 cirlä- "ölüyü defnet, göm-"
 cihazla- "tefriş et-"
 cäbèrlä- "cebret-, zorla-"
 cäzala- "ceza ver-"
 cäräxätlä- "yarala-"
 cäfala- "cefa ver-"

2.3.1.2. Dönüslü çatılı fiiller

agula-n- "zehirlen-"
 adrâsla-n- "yönelttil-"
 azapla-n- "azap çek-; boş yere uğraş-"
 azgınla-n- "azgınlaş-"
 alala-n- "alaca hale gel-"
 azıkla-n- "azıklan-"
 akıllıla-n- "akıllılaşı-, akıllı ol-"
 aktivla-n- "aktifleş-, etkin hale gel-"
 altınla-n- "altınlaş-, yıldızlan-"
 arkala-n- "arkasını al-"
 arula-n- "arılaşı-"
 atala-n- "döllen-"
 ayazla-n- "ayazla-"
 bavırla-n- "çok koyulaşı-"
 baygışla-n- "sessiz dur-"
 balala-n- "çocuklaş-"
 batırla-n- "bahadır gibi davran-, yiğitlen-"
 başsızla-n- "akılsızlaş-"
 bâyıla-n- "azarla-, yersiz çıkış-"
 baxâslâ-ş- "tartış-"
 vakla-n- "ufal-, ufalan-"
 vâgdâlâ-ş- "sözleş-"
 vâxşilâ-n- "vahşileş-"
 vöcdansızla-n- "vicdansızlaş-"
 gadâtlâ-n- "alışıl-"
 gadâtseslâ-n- "terbiyesizleş-"
 gazapla-n- "azap çek-"
 gam'sezlâ-n- "gamsızlaş-"
 gasabilâ-n- "asabileş-"
 gacâplâ-n- "şaş-, hayret et-"
 gozêrlâ-n- "yalvar-"
 güzällâ-n- "güzelleş-"
 divanala-n- "divaneleş-, delir-"
 dusla-n- "dost ol-"
 duñgızla-n- "domuzlaş-: alçakça davran-"
 dâvala-n- "tedavi et-"
 dârtsêzlâ-n- "dertsizleş-"
 dörêslâ- "doğrulan-, onaylan-"
 elastikla-n- "elastikileş-, esne-"
 êsselâ-n- "sıcaklaş-, ısın-"
 êtlâ-n- "zor işle meşgul ol-"
 zararla-n- "zarar gör-"
 zatla-n-ış / zatla-n-ış+sız "(dil bilgisinde) şahıslı / şahıssız"
 zatkavıkla-n- "kabuklan-: kepeklen-"
 zatsızla-n- "aşağılaş-, alçaklaş-"
 zıyanla-n- "zarar gör-"
 igêlêklâ-n- "yararlan-"
 izala-n- "eza çek-, acı çek-"
 ikêyözlêlâ-n- "iki yüzlü ol-"
 ikelâ-n- "şüphelen-"
 ixlasla-n- "samimileş-"
 iyelâ-n- "sahiplen-"

kabaxâtlâ-n- "kabahat işle-"
 kadêrlâ-n- "değerlen-"
 kadêrsêzlâ-n- "değer verilme-, değersizleş-"
 kakla-n- "kuru-, pestilleş-"
 kansızla-n- "kansızlaş-"
 kanâgat'lâ-n- "kanaat et-, kan-, memnun ol-"
 katıkla-n- "yoğurt ol-"
 katıla-n- "katılaşı-"
 kerpelâ-n- "dik duruma gel-, dikleş-"
 kirêlâ-n- "diren-, zıtlaş-"
 kodrâtlâ-n- "güçlen-, kudret kazan-"
 koytula-n- "kötüleş-, fenalaşı-"
 komarla-n- "hırslı davran-, hırsla çalış-"
 komiklâ-n- "komikleş-"
 kubalakla-n- "derisi soyul-, kabuğu dökül-, kavlak hale gel-"
 kuzakla-n- "(baklagiller) meyvelen-"
 kupşakla-n- "gevşe-, gevşekleş-"
 kurkakla-n- "kork-"
 kuıkla-n- "kovuk (gibi) ol-, kabar-"
 kuışla-n- "kovuk (gibi) ol-"
 kuâtsêzlâ-n- "kuvvetsizleş-"
 kızilla-n- "kızılılaş-, kırmızılaş-"
 kıymmâtseslâ-n- "kıymetsizleş-, değersizleş-"
 kâcâlâ-n- "keçi gibi ol-: inatlaş-"
 köyâzlâ-n- "güvez rengi al-, kızarıp morar-"
 köfêrlâ-n- "küfür işle-, küfret-"
 köçsêzlâ-n- "güçsüzleş-"
 küksêllâ-n- "mavimsileş-, göğêr-"
 kümêrlâ-n- "kömürleş-"
 kümâklâ-ş- "küme haline gel-, ortaklaş-, kooperatifleş-"
 küñêllêlâ-n- "ferahlan-"
 küñêlseslâ-n- "kaygılan-, dertlen-"
 kürkâmlâ-n- "görkemli hale gel-"
 libêralla-n- "liberalleş-"
 magnitsızla-n- "çekme-, çekimsizleş-"
 mazasızla-n- "rahatsızlan-, keyifsizlen-"
 maymilla-n- "maymunlaş-"
 mêskênlâ-n- "miskinleş-"
 mâşâkatlâ-n- "meşakkat çek-"
 moñla-n- "bunal-"
 mölayımla-n- "mülayimleş-"
 möşkêllâ-n- "müşkülleş-; çaprazlaş-"
 namusla-n- "utan-"
 namussuzla-n- "namussuzlaş-, namussuz ol-"
 naçarla-n- "kötüleş-"
 nâzêklâ-n- "incel-"
 nâzakâtlâ-n- "nezaket göster-, nazik ol-"
 nâfrâtlâ-n- "nefret et-"
 nâümiçlâ-n- "ümitsizlen-, ümitsizliğe düş-"
 ozakla-t- "çok zaman geçirt-, beklet-"
 oçsızla-n- "ucuzla-; sonsuzlaş-"
 pêsilâ-n- "kedi gibi ol-: sus-"
 popugayla-n- "papağanlaş-"

pıyalala-n- "billurlaş-, cam gibi ol-"	xällä-n- "halleş-"
raxatla-n- "rahatla-, ferahla-"	xälsəzlä-n- "halsizleş-"
ruxla-n- "coş-, ilham al-"	xäsrätlä-n- "kaygılan-, tasalan-"
sagızla-n- "sakızlaş-"	xörmätlä-n- "hürmet et-, hürmet göster-"
sazla-n- "sazla dol- (?)"	xösätlä-n- "haset et-, hasetlen-"
sarıla-n- "sarılaş-"	çitänlä-n- "çetinleş-, zorlaş-"
safla-n- "saflaş-, temizlen-"	çäbälä-n- "çapalan-"
sixätlä-n- "sihhatine, sağlığına kavuş-"	şatla-n- "şad ol-, sevin-"
sokla-n- "şaşır-, hayran ol-"	şiklä-n- "şüphelen-"
sukla-n- "soğuklaş-"	şomla-n- "kendi kendisine kork-, endişe duy-"
sıkıla-n- "(kışın ağaç dalları vb.) buzlan-"	şıksızla-n- "ışsızlaş-, ışığı azal-"
sälämätlä-n- "git-, yolcu edil-, iş yoluna gir- (?)"	şäylä-n- "görünür gibi ol-, sezil-"
särxuşla-n- "sarhoş ol-, sarhoşlaş-"	şäfkatsəzlä-n- "şefkatsizleş-"
takırla-n- "bomboş ol-"	şäülälä-n- "aydınlan-"
talgınla-n- "dalgın ol-,jazal-, kesil-"	yaklaş- "birlikte davran-, birbirine destek ol-"
tañla-n- "şaşırtıl-; seçil-, ayrıl-"	yuanla-n- "kalınlaş-; şişmanla-"
tarla-n- "darlaş-"	yuaşla-n- "sakinleş-, uslan-, sus-"
tasvirlä-n- "tasvir edil-"	yüēşlä-n- "ıslan-, nemlen-"
tatlıla-n- "tatlılaş-"	yumartla-n- "cömertlik göster-"
təzlä-n- "diz üstünde dur-"	yün'lä-n- "biraz yönünü bul-: biraz iyileş-"
təşläklä-n- "kapalı kutu gibi ol-"	ädäplälä-n- "edeplen-, edepli ol-"
tizlä-n- "hızını arttır-, tezleş-"	ädäpsəzlä-n- "edepsizleş-"
tiränlä-n- "derinleş-"	äybätlä-n- "güzelleş-, iyileş-"
tozsızla-n- "tuzsuzlaş-; anlamsızca konuş-"	äsärlä-n- (bk. tä'sirlä-n-)
tonıkla-n- "donuklaş-"	äxlaksızla-n- "ahlaksızlaş-"
tuzanla-n- "tozar-, tozan haline gel-"	äşnä-lä-n- "(kötü işlerde) arkadaşlık yap-, destek ol-"
tuyımsızla-n- "doyumsuzla-, aç gözlü ol-"	özgälä-n- "ayrıl-, parça parça ol-, parçalan-"
tukla-n- "tok ol-: beslen-"	ötälä-n- "kendisini parçalarcasına davran-"
tulıla-n- "dolu ol-, dol-"	üzgälä-n- "başkalaş-"
tıgızla-n- "sık-, bastır-; acele ettir-"	üzlä-n- "özleş-"
täkat'səzlä-n- "takatsizleş-"	cansızla-n- "cansızlaş-"
täkäbbärlä-n- "büyüklen-, kibirlen-"	caxillä-n- "cahilleş-"
täkälläflä-n- "zor bir iş yap-, zorlan-"	citdilä-n- "ciddileş-"
tämsəzlä-n- "lezzetsizleş-"	cixazla-n- "cihazla donatıl-, tefriş edil-"
tärtipsəzlä-n- "tertipsizleş-, düzensizleş-"	cäbärlä-n- "zorlan-"
tä'sirlä-n- "etkilen-"	huşsızla-n- "şuurunu kaybet-, bayıl-"
täşvişlä-n- "karş-; şaşır-"	
tölkälä-n- "hile yap-, yalan söyle-"	
töplä-n- "dibe otur-: yerleş-"	
törlälä-n- "çeşitlen-"	
törlä-n- "değiş-; (dil bilgisinde) çekim yap-"	
tötönlä-n- "dumanlan-, duman çıkar-"	
töşlä-n- "sayıkla-"	
uyula-n- "düşünül-, akıl edil-; isten-"	
uynakla-n- "oyna-, çalkalan-"	
uñaysızla-n- "çekin-, kolayca yapama-"	
faşistla-n- "faşistleş-"	
fäkıyrlä-n- "fakirleş-"	
xatala-n- "hata et-"	
xatınşala-n- "kadın gibi ol-, kadınsılaş-"	
xafala-n- "kork-, çekin-"	
xozurla-n- "huzur bul-"	
xuliganla-n- "serserilik et-"	
xıyalla-n- "hayale dal-, hayal kur-"	
xävəflä-n- "kork-, korku duy-"	
xäyläkärlä-n- "hile yap-, hilekar ol-"	

2.3.1.3. Ettirgen çatılı fiiller

dürtlä-t-ê-l-gän "dörtlenmiş, dört kata çıkarılmış"	yüüşlä-t- "ıslat-, nemlendir-"
kaynarla-t- "ısıt-, kaynat-"	öslä-t- "(köpek) kışkırt-"
kızilla-t- "kızılaştır-"	üpkälä-t- "öfkelen-dir-"
rizala-t- "razi ettir-"	ütlä-t- "çok yedir-, yemekten bıktır-"
tizlä-t- "tezleştir-, çabuklaştır-"	cillä-t- "rüzgar çıkar-; heyecanlandır-"
uynakla-t- "oynat-, çalkala-"	

2.3.1.4. İsteş çatılı fiiller

arala-ş- "giriş-, katıl-; karış-"	tëllä-ş- "ağız kavgası yap-"
ahänglä-ş- "ahenkli hale getir-"	tëşlä-ş- "diş dişle mücadele et-"
bähäslä-ş- "bahisleş-, çekiş-"	tuyla-ş- "karşılıklı düğün yap-"
vakla-ş- "ufal-, ufalan-"	tukmakla-ş- "tokmaklaş-: savaş-"
garmoniyelä-ş- "uyum içinde ol-"	fëtişlä-ş- "fetiş hale gel-, fetiş ol-"
gaugala-ş- "kavga et-, dalaş-"	formala-ş- "biçimlen-, form kazan-"
iyälä-ş- "alış-"	xärbilä-ş- "askerleş-"
yortla-ş- "evcilles-"	xärümlä-ş- "oyunda hile yap-"
kamillä-ş- "olgunlaş-"	ımla-ş- "işaretleş-"
kul'turala-ş- "kültürülen-, kültür elde et-"	yakala-ş- "yaka yakaya gel-: kavga et-"
mänğälä-ş- "ebedileş-"	äréplä-ş- "söz harbi yap-, ağız kavgası yap-"
nizagla-ş- "nizalaş-"	ärlä-ş- "karşılıklı sitem et-"
rizala-ş- "birbirinden razı ol-"	äşnälä-ş- "(kötü işlerde) arkadaşlık et-, birbirine destek ol-"
satula-ş- "pazarlık yap-"	huşla-ş- "vedalaş-"
sërlä-ş- "birbirine sırrını ver-"	

2.3.1.5. Dönüşlü + ettirgen çatılı fiiller

arkala-n-dır- "arkasına al-"	kanägat'lä-n-dër- "ikna et-, memnun et-"
atala-n-dır- "dölle-"	katlaula-n-dır- "katla-"
gadilä-n-dër- "basitleştir-"	kërlä-n-dër- "kirlet-"
gadätlä-n-dër- "alıştır-"	kıtıkla-n-dır- "gıdıkla-"
gazla-n-dır- "gaz ver-"	käyëfsëzlä-n-dër- "keyfini boz-"
gazsızla-n-dır- "gaz verme-"	köşsëzlä-n-dër- "güçsüzleştir-"
gariplä-n-dër- "garip hale getir-: sakatla-"	kübeklä-n-dër- "köpükle-"
gacäplä-n-dër- "şaşırt-, hayrette bırak-"	kümërlä-n-dër- "kömürleştir-"
gönahla-n-dır- "günaha sok-"	mağnitla-n-dır- "çekimli hale gel-, çek-"
güzällä-n-dër- "güzelleştir-"	mağnitsızla-n-dır- "çekimsiz hale gel-, çekme-"
zararsızla-n-dır- "zararsızlaştır-"	mamukla-n-dır- "pamuklandır-, pamuklu hale getir-"
yomrıla-n-dır- "yuvarlaklaştır-"	moñla-n-dır- "bunalt-"
kansızla-n-dır- "kansızlaştır-"	mäşäkatlä-n-dër- "meşakkat ver-, zorluk çıkar-"

2.3.1.6. İşteş + ettirgen çatılı fiiller

<i>arala-ş-tır-</i> "kat-, karıştır-	<i>xârbilâ-ş-têr-</i> "askerileştir-
<i>ahânglâ-ş-têr-</i> "uydur-, uyumlu hale getir-"	<i>ârêplâ-ş-têr-</i> "ağız kavgası yaptır-"
<i>dokumânla-ş-tır-</i> "belgele-"	<i>kamillâ-ş-têr-</i> "olgunlaştır-"
<i>dusla-ş-tır-</i> "dost kıl-, dost yap-"	<i>kul'turala-ş-tır-</i> "kültürlü hale getir-"
<i>iyâlâ-ş-têr-</i> "ele alıştır-"	<i>planla-ş-tır-</i> "planla-"
<i>yortla-ş-tır-</i> "evcilleştir-"	
<i>têllâ-ş-têr-</i> "karşılıklı ağız kavgası yap-"	
<i>formala-ş-tır-</i> "biçimlendir-, form kazandır-"	

2.3.1.7. Dönüslü + işteş çatılı fiiller

tâmsêzlâ-n-ê-ş- "ağız tadı bozul-: karşılıklı ağız kavgası yap-"

2.3.2. İsim kısmının Tatarcada ve Türkçede ortak olduğu ancak +IA-'li gövdenin Türkçede farklı anlamlarda bulunduğu durumlar

2.3.2.1. Türkçedeki anlamlarından birisi farklı olanlar

<i>arala-</i> "+arala-; (zayıf) savun-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>arala-n-</i> "arala-; savunul-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>atla-t-</i> "atlat-"	(Türkçede ayrıca "zor bir işi başarıyla sona erdir-"
<i>atla-n-</i> "ata bin-"	(Türkçede ayrıca "zor bir işi başarıyla sona erdir-"
<i>görlâ-</i> "gürle-; körebe oyununda ebe ol-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>yomarla-</i> "yuvarla-; yumruk yap-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>katla-n-</i> "katlan-, tabakalan-"	(Türkçede ayrıca "dayan-, tahammül göster-"
<i>kurtla-n-</i> "kurtlan-; kapris yap-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>zâhârlâ-n-</i> "zehirlen-; huşmlan-"	(Türkçede 2. anlam yok)
<i>küzlâ-</i> "gözle-; göz aşısı yap-; iğne deliğine ip geçir-"	(Türkçede 2. ve 3. anlamlar yok.)
<i>markala-</i> "markayla belirli hale getir-; posta pulu yapıştır-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>möşkêllâ-n-</i> "zorlaş-; çaprazlaş-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>tamırla-n-</i> "damarlan-; köklen-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>fyadala-n-</i> "faydalan-; kullan-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>çöylâ-</i> "çivi ile sağlamlaştır-; öv-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>yulla-</i> "yolla-; yasal yollarla hakkını ara-"	(Türkçede 2. anlam yok.)
<i>öylâ-n-</i> "(erkekler için) nikahlan-"	(Türkçede "(her iki cins için) nikahlan-"
<i>öylâ-n-dêr-</i> "(erkekler için) nikahlanmasını sağla-"	(Türkçede "(her iki cins için) nikahlanmasını sağla-"
<i>havala-n-</i> "gururlan-"	(Türkçede ayrıca "temiz hava almasını sağla-, havası değiştiril-; yerden ayrılıp göğe doğru yüksel-; birşey hava akımıyla yer değiştir-; yerinde oturamaz duruma gel-; beğenilmeyen davranışlarda bulun-")

2.3.2.2. Türkçedeki anlamları tamamen farklı olanlar

<i>agaçla-n-</i> "tahta gibi ol-, sertleş-"	(Türkçede "ağaç dol-")
<i>alda-t-</i> "birisinin kendisini aldatmasına olanak ver-"	(Türkçede "birisini aldat-")
<i>yomarla-n-</i> "yuvarlaklaş-"	(Türkçede "eğimli bir yerden düş-")
<i>açula-n-</i> "kız-, öfkelen-"	(Türkçede "açı oluşturun-, köşe yap-")
<i>ayakla-n-</i> "harekete geçir-"	(Türkçede "isyan et-")

buyla- "boyunu al-, boyunca ol-" (Türkçede "istemeyerek bir yere gitmek durumunda ol-; bat-; düş-; yüksel-, çık-; destan söyle-, anlat-; boy ve hacmine göre ayır-")
gäüdülä-n- "biçimlen-" (Türkçede "kalınlaş-")
éşlä-n- "beceril-, başarılı-" (Türkçede "birşey emek verilerek daha elverişli duruma getiril-; nakışlan-; etkilen-, nüfuz edil-; incelen-, öğretil-; kendisine bir düşünce benimsetil-; hesaplar, kayıtlar düzenli olarak tutul-; bir ürün satıştan önce birtakım işlemlerden geçiril-")
zurla- "saygı göster-" (Türkçede "zora sok-, güçlük çıkar-")
imlä- "büyü (nefes) ile iyileştir-" (Türkçede "ilaç sür-, ilaç ver-")
irtälä- "sabah erkenden kalk-" (Türkçede "bir işi sonraya bırak-")
äñsälä- "omzuna al-; onayla-" (Türkçede "yakala-")
yomıkla-n- "yumul-" (Türkçede "yumak gibi ol-")
kalayla- "teneke kapla-" (Türkçede "bir kabı kalay tabakası ile kapla-")
kalayla-n- "panıda-" (Türkçede "(bir kap) kalay tabakası ile kaplan-")
kaptırmala- "kopçala-" (Türkçede "küçük el testeresi ile testerele-")
korıla-n- "kurulaş-" (Türkçede "nemini al-, ıslaklığını gider-")
kıyarla-n- "hıyarla dol- (?)" (Türkçede "kaba saba ol-, budalaca davran-, hıyarlaş-")
köçlä-n- "baskıya uğra-, zorbalığa maruz kal-" (Türkçede "güç kazan-, güç elde et-")
rasla- "onayla-" (Türkçede "karşılaş-, tesadüf et-")
rasla-n- "onaylan-" (Türkçede "karşılaşı-, tesadüf edil-")
sapla- "sap tak-; iğneye ip geçir-" (Türkçede "batır-")
soñla- "geç davran-, geç kal-" (Türkçede "bitir-, son ver-")
süzlä-ş- "ağız kavgası yap-" (Türkçede "birbirine söz ver-; randevulaş-")
süslä- "sabun beziyle sabunla-, lifle-" (Türkçede "süs ver-, beze-")
süslä-n- "sabun beziyle sabunlan-, liflen-" (Türkçede "kendini güzelleştir-, süsle-")
tasla- "tomruğu düzelt-, kereste yap-; para, elbise vb.'ni düzeltip koy-" (Türkçede "tasla-k" sözcüğünde "planla-" anlamıyla)
tasmala- "kurdele gibi yap-" (Türkçede "hayvanların boynuna tasma geçir-")
taşla- "bırak-, at-; elden çıkar-" (Türkçede "yok say-, ilgilenme-")
taşla-n- "bırakıl-, atıl-; hücum et-" (Türkçede "yok sayıl-, ilgilenilme-")
tireslä- "gübrele-" (Türkçede "ters davran-, aksi söz söyle-")
tireslä-n-gän "gübrelenmiş" (Türkçede "ters davranılmış, aksi söz söylenmiş")
turla-n- "doğrult-, yönelt-" (Türkçede "doğruluğu onaylan-")
tırmala- "tırmık ile işle-" (Türkçede "tırmaklarını geçir-, tırmaklarıyla çiz-")
tışla- "örtü ile ört-, kapla-" (Türkçede bk. taşla-);
tämlä- "tadına bak-" (Türkçede "sıvı yiyecek ve içecekleri tadını, rengini vb. almak için beklet-")
tämlä-n- "tat ver-, lezzet ver-" (Türkçede "sıvı yiyecek ve içecekleri tadını, rengini vb. almak için beklet-")
urtla- "avurttakini yut-" (Türkçede "büyülen-; çalım sat-, yüksekte at-")
uñayla- "kolaylaştır-, yoluna koy-" (Türkçede "tasdik et-")
uñayla-n- "kolaylaştır-, yoluna koy-; iyileş-" (Türkçede "tasdik edil-")
uñayla-t- "iyileştir-" (Türkçede "tasdik ettir-")
çüplä-n- "çöp bırakıl-; tane tane edil-; toplan-" (Türkçede "çeşitli yiyeceklerden azar azar ye-; kendine küçük çıkarlar sağla-")
yargala- "birçok kez yar-, çok kez kes-" (Türkçede "yarala-, cerahat aç-")
yargala-n- "birçok kez yarıl-, çok kez kesil-" (Türkçede "vücudunda yara açıl-, cerahatlen-")
ürsälä-n- "ölesiye ıstırap çek-" (Türkçede "yıpran-, hırpalan-; gücünü azalt-, canlılığı git-")
üzlä-ş- "benimse-" (Türkçede "öz duruma gel; arlaşı-; (tahıl) olgunlaş-")

3. Sonuç

Yaklaşık 22.000 madde başı içeren Tatarça-Törökçe Süzlök (Tatarca-Türkçe Sözlük)'te +la- / lä- eki ile ilgili görünen diğer sözlükbirimler hariç, 1497 sözlükbirim doğrudan doğruya +la- / lä-'li gövdelerden oluşmaktadır. Tatarcada ve Türkçede ortak olarak kullanılan +LA-'li gövdelerin sayısı 365, Tatarcada yer alan ancak Türkçede bulunmayan +LA-'li gövdelerin sayısı 710'dur. +LA- eki isimleri fiilleştirmek ve böylece onların fiil olarak çekime girmesine olanak sunmak biçimindeki işlevi bakımından çoğu

kez bir yardımcı fiille eşdeğerdir. Tatarcada bulunan ancak Türkçede yer almayan +la- / lä-'li fiillerin birçoğunun kök veya gövdeleri Rusça bir isimdir. Tatarcanın Rusçayla, Türkçenin ise başka yabancı dillerle (Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce vb.) olan etkileşimi, iki dilin +IA-'li fiil gövdelerini büyük oranda farklılaştırmaktadır. Tatarcada ve Türkçede ortak olarak kullanılan kimi isim kök veya gövdeleri Tatarcada +la- / lä- ekini alabilirken, Türkçede +la- / le- ekli bu gövde ya hiç kullanılmamakta veya söz konusu isim gövdeleri yardımcı fiillerle fiilleşmektedir (Tatarca gacäplä-n- / Türkçe hayret et-; Tatarca fil'trla- / Türkçe filtre et-; Tatarca dusla-n- / Türkçe dost ol- gibi.). Bu fiillerin 155'i etken, 195'i dönüşlü, 13'i ettirgen, 28'i işteş, 51'i dönüşlü + ettirgen, 14'ü işteş + ettirgen ve 1'i dönüşlü + işteş çatılı fiillerdir. Tatarcada yer alan dönüşlü çatıların büyük bir bölümü, Türkçeye -ş- işteşlik ekiyle çevrilebilmektedir (Tatarca balala-n- / Türkçe çocukla-ş-; Tatarca vöcdansızla-n- / Türkçe vicdansızla-ş-; Tatarca sukla-n- / Türkçe soğukla-ş- gibi.). İşteş çatılı fiillerin büyük bir bölümünde "karşılıklı yap-" veya "birlikte ol-"; anlamlarından çok, "kendi kendine ol-" anlamı vardır. Kimi +la- / lä-'li fiil gövdelerinde ise isim bölümü ortak olmakla birlikte, fiillerdeki anlam ya tamamen farklı kullanılmakta veya anlamlarından birinde farklılık bulunmaktadır. Veride 19 +la- / lä-'li fiil gövdesinde, Tatarca ile Türkçede kısmen bir farklılık bulunmakta, 46 +la- / lä-'li fiil gövdesi ise tamamen farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Dillerin akrabalıkları öncelikle temel dilbilgisi özellikleri, ardından sözvarlığı, son olarak da genel anlambilgisi özellikleri bakımından benzerliklerine göre belirlenir. Tespit edilen "365'e 710" biçimindeki oran, bize genetik akrabalığı en yakın olan dillerin bile temel dilbilgisi, yani içyapı görünümüleri bakımından farklılaşabildiğini göstermektedir. Buna göre, Türk dilleri isimleri fiilleştirirken kullandıkları biçimbilgisi kodu bakımından güçlü bir genetik bağ içindedirler. Ancak bir dilde dışyapı, yani sözvarlığı, dinamik, değişken ve dil ilişkileriyle ortaya çıkan dış etkileri çok açık olduğundan iki akraba dilin benzerlikleri azalmakta veya bu diller birbirinden iyice uzaklaşmaktadır. Tabii, bu durum, aynı zamanda başka dillerle ilişki içindeyken birbirleriyle ne ölçüde ve ne sürede ilişki oldukları parametresine göre de değişkenlik arz eder. İstanbul ve Kazan arasında 19. yüzyılın sonuna kadar güçlü bir biçimde süren kültürel ilişkiler, çarlık Rusyası'nın ve ardından da Sovyetler Birliği'nin kurulması, yanı sıra Osmanlı Devleti'nin ve devamında Türkiye Cumhuriyeti'nin batılılaşma politikası sonucunda zayıflamış, bu durum Tatarca ve Türkçenin etkileşimlerinin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Buna paralel olarak da sözvarlığı -temel ve çekirdek söz kadrosu bir yana bırakılırsa- her iki Türk dilinin toplumsal ve siyasal değişimlerden en çabuk etkilenen düzlemi olmuştur.

Kaynakça

- Ahmet'yanov, R.- R. Muhammetdin- F. Nuriyeva- F. Ganiyev (1998). Törökçe- Tatarça Sözlük (Türkçe- Tatarca Sözlük). Kazan- Moskova: İnsan Yayınevi.
- Akalın, Ş. H. (1995). +IA- ekinin çatı ekleriyle kullanılışı konusundaki görüşler ve ekin yabancı kaynaklı kelimelere getirilişi üzerine, Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı (22- 23 Ekim 1993). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 600,
- Baydar, A. S. E. (2009). +IA ekinin Kırım Tatar Türkçesindeki kullanılışı üzerine, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. S. 17, 305-314.
- Beşen Delice, T. (2009). Türkmen Türkçesinde isimden fiil yapan -IA eki ve işlevleri, Turkish Studies (International Periodical For The Languages, Literature and History Of Turkish or Turcic). S. 4 / 8, 949-994.

- Buran, A.- E. Alkaya (2001). Çağdaş Türk Lehçeleri. Ankara: 2. Baskı Akçağ Yayınları: 377.
- Cin, A. (2016). Türkçe'nin isimden isim yapma eki +La mıdır? Yoksa +Lan; +Laş; +Lat mıdır?, II. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı (8-10 Haziran 2016). Antalya, Türkiye, 1-17.
- Engin, M.- F. Ağı- N. Devlet- A. Akış (1976). Kazak ve Tatar Türkleri. İstanbul: Boğaziçi Yayınları: 35.
- Ercilasun, A. B.- A. M. Aliyev- A. Şayhulov- E. Z. Kajibek- K. Konkobay Uulu- B. Yusuf- C. Göklenov V. Uyguroğlu Mahpir- A. Çeçenov (1991). Karşılaştırmalı Türk lehçeleri Sözlüğü I- II. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 1371.
- Derleme Sözlüğü I- XII (1993). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/ 1.
- Ganiyev, Fuat- Rifkat Ahmet'yanov- Halil Açıköz (1997), Tatarça-Törékçe Sözlük (Tatarca- Türkçe Sözlük). İnsan Yayınevi, Kazan- Moskova.
- Korkmaz, Z. (2003). Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 827.
- Mustafayev, E. M.- V. G. Şerbinin (1989). Rusça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Tokatlı, S. (1996). Ek varyantları olayı ve Başkurt, Tatar, Kırgız, Kazak Türkçelerinde görülen ek varyantları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C. 1, S. 7, 287-303.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.
- Uygur, S. (2005). +lA- ekinin işlevleri üzerine bir deneme, Türk Dili. S. 646, 347-351.

e-kaynaklar:

www.en.wikipedia.org/wiki/Tatar_alphabet

www.tugan-tel.noka.ru